

ЄВСА Андрій Іванович

Біобібліографічний покажчик

«Переклад – наче міст
між мовними світами»
Ганс-Георг Гадамер,
німецький філософ

Міністерство культури України
Одеська національна наукова бібліотека

**Серія біобібліографічних покажчиків
«ПИСЬМЕННИКИ ОДЕСИ»**

**Заснована 1980 року
Випуск 48**

**ЄВСА
АНДРІЙ ІВАНОВИЧ**

Біобібліографічний покажчик

**Упорядник
О.В. Лянсберг**

Одеса
2026

Відповідальна за випуск
Л.В. Арюпіна

Редактор
І.С. Шелестович

Є25 **Євса Андрій Іванович** : біобібліогр. покажч. / М-во культури України, Одес. нац. наук. б-ка ; упоряд. О.В. Лянсберг ; відп. за вип. Л.В. Арюпіна ; ред. І.С. Шелестович. – Одеса, 2026. – 120 с. – (Серія «Письменники Одеси» ; вип. 48).

Черговий випуск серії біобібліографічних покажчиків «Письменники Одеси» підготовлено до 100-річчя від дня народження письменника, перекладача, журналіста Андрія Івановича Євси. У його перекладі з англійської мови окремими книжками вийшли оповідання «Червоний сигнал» Агати Крісті (1989), повість «Божий світильник» Еллері Квіна (1991), роман «Безтілесна людина» Дж.-Д. Карра (1991), філософсько-футурологічна праця «Третя хвиля» Е. Тоффлера (2000).

У покажчик включено статтю письменника, режисера і кіносценариста Станіслава Маринчика «Ічнянський одесит» та статтю поета Дмитра Шупти про перекладацьку майстерність А.І. Євси; хронологічний покажчик праць митця; літературу про його життя й творчість, а також інформацію про нагороди та відзнаки. У додатку «З творчого доробку перекладача» подано нарис А.І. Євси «Слово про побратима» – данина пам'яті його друга, педагога і письменника Юрія Голобородька, та декілька різножанрових творів у перекладі А.І. Євси.

Посібник слугуватиме літературознавцям, науковцям, педагогам, краєзнавцям, бібліотекарям, студентам, працівникам культурно-освітніх установ.

УДК 012 Євса+016:[929ЄВСА+821.161.2.09.(092)

© ОННБ, 2026
© Лянсберг О.В., упорядкування, 2026
© Свістунова І.М., обкладинка, 2026
© Хмель В., малюнки, 2026

ВІД УПОРЯДНИКА

Пропоноване видання продовжує серію біобібліографічних покажчиків «Письменники Одеси», започатковану Одеською національною науковою бібліотекою в 1980 році. Сорок восьмий випуск підготовлено до 100-річчя від дня народження Андрія Івановича Євси – письменника, перекладача, журналіста, члена Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України.

Андрій Євса народився 1 січня 1927 року в с. Іваниця, Ічнянського району, Чернігівської області. Батьки працювали у колгоспі. Через війну закінчити середню школу йому вдалося лише 1949 року. Вищу освіту здобув в Одеському педагогічному інституті іноземних мов. Працював учителем англійської та німецької мов у навчальних закладах Нової Каховки, Скадовська та Херсона. Крім роботи, займався літературним перекладом. 1961 року дебютував у журналі «Радянська жінка» перекладом з німецької оповідання Вернера Ліндеманна «Миска абрикосів».

Працював перекладачем у закордонних відрядженнях до багатьох країн світу. 2003 року переїхав з Херсона до Одеси.

У перекладі А.І. Євси з англійської мови окремими книжками вийшли: оповідання «Червоний сигнал» Агати Крісті (1989), повість «Божий світильник» Еллері Квіна (1991), роман «Безтілесна людина» Дж.-Д. Карра (1991). Найвагоміша праця Андрія Євси – переклад філософського футурологічного бестселера «Третя хвиля» Елвіна Тоффлера (2000), який отримав високу оцінку критики. Невдовзі після виходу ця книжка стала раритетом. В інтерв'ю херсонській газеті «Джерела» (2003) автор відзначив цю подію як «особливу вдачу в своєму творчому житті».

Журнал «Всесвіт» у 1984 – 2015 рр. регулярно публікував твори В. Марча, Р. Бредбері, Дж.-Б. Мортонна, Д. Бартелма, Дж. Гарднера, Дж.-М. Кейна, Е. Сігела, Дж. Гендса та інших письменників, перекладені українською А.І. Євсою. Багато його публікацій можна знайти в одеській періодиці – у журналах «Море», «Літературна Одеса», газетах «Чорноморські новини», «Одеські вісті», «Морские ведомости Украины».

У першій частині покажчика представлено дві статті, присвячені А.І. Євсі. Першу з них, «Ічнянський одесит», написав Станіслав Маринчик, земляк А.І. Євси, уродженець Чернігівщини, відомий український есеїст, режисер і кіносценарист. Друга стаття належить поетові, публіцисту Дмитру Шупті. Вона присвячена перекладу А.І. Євси англійською пісні на слова Дмитра Павличка «Два кольори».

Друга, основна, частина покажчика включає хронологічний список перекладів А.І. Євси (1961 – 2015 рр.) та літератури про його життєвий і творчий шлях, участь у громадському житті, інформацію про нагороди та відзнаки. Відомо, що за перекладацьку діяльність А.І. Євса був удостоєний низки нагород: премії імені Пантелеймона Куліша, Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Олійника (2013) та літературно-мистецької премії імені Олекси Стороженка (2013), посмертно – міжнародної літературної премії імені Миколи Гоголя («Тріумф», 2016). На конференції Всеукраїнської спілки письменників-мариністів (Феодосія, 2011) Андрій Євса за переклад на англійську поеми Дмитра Шупти «Семен Коваленко» разом із її автором були нагороджені почесними відзнаками «За заслуги перед ВМС України».

Бібліографічні записи в усіх розділах і підрозділах видання впорядковано у хронологічному порядку, в межах одного року – за абеткою прізвищ авторів і назв публікацій. Допоміжний апарат до посібника складається з «Покажчика імен», «Покажчика періодичних видань» та довідника «Про авторів художніх творів, перекладених А.І. Євсою».

При доборі матеріалу до посібника використовувалися фонди та каталоги Одеської національної наукової бібліотеки, інтернет-ресурси бібліотек України, в першу чергу, херсонських – Обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара та Обласної дитячої бібліотеки імені Дніпрової Чайки. Зібраний матеріал описано за чинними правилами.

Посібник слугуватиме літературознавцям, науковцям, педагогам, краєзнавцям, бібліотекарям, студентству, працівникам культурно-освітніх установ.

ІЧНЯНСЬКИЙ ОДЕСИТ

Українське перекладознавство народилося понад тисячу років тому й фактично бере свій початок з часів запровадження на Київській Русі християнства, має багатий досвід перекладацької діяльності, основою якої був інтерес до літератури інших народів і прагнення донести до співвітчизників твори зарубіжних авторів. З давніх-давен перекладацька діяльність сприяє поглибленню історичних і культурних взаємозв'язків з іншими народами та налагодженню й розширенню дипломатичних і мистецьких відносин із багатьма націями, що населяють нашу планету.

В когорті сучасних талановитих українських письменників-перекладачів помітне місце посідає мій земляк Андрій Іванович Євса.

Народився він 1 січня 1927 року в хліборобській сім'ї у селі Іваниця, що на Ічнянщині. Під час колективізації батьки вступили до колгоспу. Мати працювала в рільничій бригаді, а батько – ковалем у колгоспній кузні.

1941-го року Андрій успішно закінчив сім класів, а 22 червня того ж року напали німецькі загарбники. Добре укомплектовані найновішим озброєнням і технікою гітлерівські полчища швидко просувалися на Схід, ще 15 вересня 1941 року захопили село Іваницю.

Колгоспу у селі Іваниці фашисти не чіпали, лише поміняли назву, стали називати общиною. Окупанти примусили мирне населення працювати в общині. Продукцію, яку виробляли селяни в общині, гітлерівці відправляли до Німеччини.

Треба було жити і щось їсти. Андрій Євса пішов працювати молотобійцем у кузню, яка діяла при общині.

Гітлерівська окупація була справжнім рабством. На окупованій території населення перебувало на становищі рабів. Фашисти грабували, гвалтували, убивали, що хотіли, те й робили з мирними людьми.

Радощам не було меж, коли 17 вересня 1943 року радянські воїни звільнили село Іваницю.

Місцева влада запропонувала хлопцю посаду радіомонтера. Чернігівські зв'язківці навчили його обслуговувати пересувну електростанцію та радіовузол, що транслював радіоновини.

Восени, коли Іваницю звільнили від окупантів, в селі почала працювати школа. Андрій без відриву від роботи на радіовузлі пішов у школу. Зранку він навчався в школі, а після обідньої пори радіофікував хати односельців і працював на радіовузлі. 1 січня 1945 року учню дев'ятого класу Андрію Євсі виповнилося 18 років. Війна ще тривала, оскільки його вік підлягав мобілізації, юнака призвали до служби в армії.

1948 року він пішов відразу до 10 класу, а наступного року одержав атестат зрілості про середню освіту, в якому були лише п'ятірки та четвірки.

Після демобілізації Андрій успішно склав вступні екзамени до Одеського педагогічного інституту на факультет іноземних мов.

Під час навчання він виявив неабиякий інтерес до літературного перекладання. В процесі навчання викладачі давали студентам практичні завдання робити переклади технічної та художньої літератури з англійської та німецької мов, що вельми розширило кругозір і мало великий вплив на духовний розвиток студента.

1954 року випускника інституту Андрія Євсу направили в Херсонську область, де він викладав німецьку та англійську мови у школах і технікумах Скадовська, Нової Каховки й Херсона. У вирі шкільного життя важко викроїти вільну годину, а можливо, й більше для перекладу художніх творів. З роками, маючи певний педагогічний та життєвський досвід, Андрій починає навертати своє серце до омріяної справи.

Для дебюту Андрій Іванович вибрав оповідання німецького письменника Вернера Ліндемана «Миска абрикосів». Перед тим,

як приступити до перекладу, він читав і перечитував оповідання, водночас робив різні замітки, адже для точного перекладу треба добре знати й розуміти глибинний зміст оригіналу. В інституті викладачі вчили перекладати не слова, а думки автора. Саме такої тактики Євса й дотримувався.

Неймовірно, але Андрій Іванович майже напам'ять вивчив оповідання, без словника чітко уявляв загальний зміст твору, смислові та логічні зв'язки сюжету в цілому та кожного речення окремо і, звичайно, послідовність розвитку думки автора.

Андрій Іванович довго та наполегливо шукав вдалий варіант перекладу. Намагався ужитися в стиль письменника, щоб донести до читача не лише суть твору, а й емоційне забарвлення мови.

Нарешті після тривалої і наполегливої роботи переклад було завершено. Він дав йому «відлежати», і ось постало питання: куди подавати своє перше творіння? Вибір упав на журнал «Радянська жінка».

З великим хвилюванням чекав появи свого першого твору в престижному часописі, який передплачувала тоді майже кожна українська сім'я.

Пам'ятного 1961 року в журналі обнародували переклад. Андрія Євсу щиро поздоровляли друзі, знайомі та найбільше раділи дружина Валентина Федорівна і донька Тетянка. Чи не вперше він тоді глибоко усвідомив, що його доробок прочитали тисячі людей. У серці дебютанта запалав вогонь творчого дерзання. Андрія стало вабити дивовижне мистецтво перекладу. Охопило душу таке відчуття, ніби доторкнувся до чогось дивного, таємного, і він вирішив твердо: тільки перекладати. Того року в Херсоні відкрили агентство «Інтурист». Євсу як досвідченого фахівця запросили до новоствореної організації, на посаду перекладача.

Він добре знав іноземні мови, користувався авторитетом серед керівництва агентства.

1965 року Євсі запропонували поїхати на роботу до Іраку. В ті роки в Багдаді – столиці древньої ісламської країни Іраку, при допомозі колишньої держави СРСР будували завод електро-механічного обладнання. Андрій Іванович три роки працював перекладачем на будівництві промислового підприємства.

Закордонне життя значно збагатило його духовний світ. Та, мабуть, найціннішим було те, що він пройшов хорошу практику в спілкуванні живою англійською мовою.

Повернувшись до Херсона, Андрій не встиг відпочити, як уже одержав нове запрошення. Тепер – їхати до найбільшої арабської країни – Єгипту. То був 1969 рік. Цього разу його направили до одного із найкрасивіших морських міст африканського континенту – Александрії. Понад три роки Андрій Євса працював перекладачем на суднобудівному заводі.

1972 року Євса повернувся з Єгипту і продовжив працювати перекладачем у Херсонському агентстві «Інтурист».

Робота за кордоном мала велике значення в поповненні словникового запасу, а також духовного та інтелектуального розвитку Андрія Івановича. Він вирішив повернутися до педагогічної роботи, а заодно всерйоз зайнятися перекладами літературних творів.

Характеризуючи роботу перекладача літературних творів, слід сказати, що англійська належить до мов аналітичних, а українська – до синтетичних. В англійській мові свої закони, в українській – свої. Англійська мова має твердий порядок слів у реченні, а в українській, завдяки багатству форм слів, порядок вільний.

Андрій Євса старанно дотримувався теорії і практики перекладу, добиваючись засобами рідної мови не тільки точно та влучно передавати зміст оригіналу, а й перекласти твір із дотриманням стилю автора й ліричних особливостей та емоційного забарвлення мови, щоб читач вважав, що твір написаний не інакше як українською. Не відходячи від сюжетної канви оригіналу, намагався своїм перекладом надати присмаку романтичної окриленості та поетичного звучання і художньої виразності.

Отже, про Євсу слід говорити не як про перекладача в конкретному розумінні цієї професії, а в понятті, наближеному до літературної творчості талановитого і самобутнього письменника-перекладача.

Внаслідок великої вимогливості до своєї творчості Андрій Євса сягає такого високого фахового рівня, що його переклади охоче друкували республіканські газети і журнали, зокрема «Вітчизна», «Всесвіт», а також альманахи «Літературна Одеса» і «Море».

Список прозових перекладів Андрія Євси тільки англomовних письменників налічує понад тридцять імен, серед яких визначний гуманіст Рей Дуглас Бредбері та популярні автори детективно-пригодницьких романів Джон Гарднер і Джон Гендс, один із найвидатніших письменників-гумористів ХХ століття Стівен Лікок і, звичайно, всесвітньо відома Агата Крісті, а також Дайвід Куоммен, Уільям Марч, Джон Мортон, Ерік Сігел, Франсіс Р. Стоктон, Джеймс Тербер та багато інших. У творчому доробку Євси є новели, оповідання, повісті, романи. Твори зарубіжних авторів у перекладах земляка виходили в колективних збірках та окремими книжками. Зокрема, 1989 року у київському видавництві «Радянський письменник» світ побачила збірка оповідань «Зневажаючи закон», до якої включено два твори в перекладі Андрія Євси – «Червоний сигнал» Агати Крісті та «Алібі мерця» Джона Б. Мортон. 1991 року київське видавництво «Молодь» окремим виданням оприлюднило перекладені майстром роман Джона Діксона Карра «Безтілесна людина» та повість Еллері Квіна «Божий світильник».

2000 року київський видавничий дім «Всесвіт» у перекладі А. Євси оприлюднив міжнародний футурологічний бестселер Елвіна Тоффлера «Третя хвиля».

2003 року Андрій Іванович переїхав з Херсона до Одеси. В сонячному місті над морем мешкав його двоюрідний брат, відомий артист театру і кіно Микола Сльозка. Коли брат був живим, вони часто зустрічалися, згадували рідне село Іваницю і, звичайно, своє дитинство та молоді роки.

Незважаючи на похилий вік, Андрій Іванович плідно й натхненно працював і продовжував знайомити українського читача з авторами англійської та німецької літератур.

Понад сотню зарубіжних творів переклав Андрій Євса. Його перекладацький доробок має високу літературну вартість, адже своєю працею він дає друге життя багатьом творам відомих зарубіжних письменників, які з інтересом читають співвітчизники.

У 1993 році Андрія Івановича Євсу прийняли до Національної спілки письменників України, за перекладацьку діяльність він удостоєний престижних відзнак: міжнародних літературних премій ім. М. Гоголя, ім. П. Куліша, ім. С. Олійника.

Улітку 2012 року Євса провідав рідну Іваницю, приїздив в Ічню і майже тиждень гостив у мене, за цей час ми відвідали наш районний краєзнавчий музей, історично-краєзнавчий заповідник Качанівку, дендропарк «Тростянець», музей-садибу Левка Ревуцького. А ще я організував творчу зустріч митця з працівниками та читачами районної бібліотеки ім. С. Васильченка.

До останнього подиху він працював над перекладами і своєю працею вельми збагатив українську літературу.

Але 9 липня 2015 року зупинилося творче серце одного з найкращих українських перекладачів. Свій останній прихисток Андрій Євса знайшов на Західному цвинтарі міста Одеси.

Текст подано за публікацією:

Маринчик С. Ічнянський одесит // Літ. Україна. 2017. 12 січ. (№ 1/2).

Про автора: *Маринчик Станіслав Гаврилович (1937, м. Ічня, Чернігівської області – 2021, там само) — український письменник, режисер і кіносценарист. Автор багатьох кіно- та літературних портретів про видатних земляків. Засновник самодіяльних кіностудій «Заспів» та «Сівач». Заслужений працівник культури України. Лауреат обласної премії імені М. Коцюбинського, Міжнародної літературної премії імені Миколи Гоголя, премії імені Пантелеймона Куліша та інших. Нагороджений медаллю Івана Мазепи (2016).*

Дмитро ШУПТА,
заслужений працівник культури України

«НАЙКРАЩЕ З ТОГО ВСЬОГО, ЩО ДОТЕПЕР ЗРОБЛЕНО В ЦЬОМУ ДІЛІ...»

Кого з нас не зачіпала за живе пісня поета Дмитра Павличка й композитора Олександра Білаша «Два кольори», що стала народною і якій виповнюється 50?!

Щойно в інтернеті з цієї нагоди з'явилося інтерв'ю Михайла Маслія з автором, Дмитром Васильовичем Павличком. За висловом самого автора цієї мистецької перлини, пісню «Два кольори» КДБ вважало гімном ОУН.

Наведемо для читачів нашої газети деякі моменти зі згаданого інтерв'ю. Отже, роком створення цього пісенного шедевру став 1964-й, високосний, тобто рік відзначення 150-річного ювілею Т.Г. Шевченка, коли обрані делегати чергового з'їзду комсомолу Олександр Білаш і Дмитро Павличко 29 лютого в Києві поруч сиділи в залі й знічев'я звернули свою увагу на молоду жінку, запнуту в чорну хустку з червоними квітами.

– Дивись, яка хустка – червоне і чорне, – зауважив один.

– Червоне – то любов, а чорне – то журба, – експромтом відповів поет.

То була Люба Молдаван з Бочківні, Хотинського району, Чернівецької області, ланкова-кукурудзівниця, що згодом стала вченою в галузі сільського господарства, доктором наук. Вона своєю хусткою навіяла Дмитрові Павличкові спогад, що й у Косівському районі на Івано-Франківщині його землячки носять такі ж хустки.

Збентежений поет тоді, в час проведення з'їзду, як він згадує, на коліні написав початкову строфу свого вірша й коли показав рядки композиторові, той схопився, й вони, покинувши з'їздівську залу, поїхали тут же до ворзельського Будинку творчості

композиторів. Там за роялем протягом півгодини народилася пісня, яку й проспівав Білаш. Ось що стало поштовхом до створення цього шедевра.

Перший її професійний виконавець Анатолій Мокренко заспівав «Два кольори» на художній раді Уккращаю. Музика була бездоганною, а до тексту виникли «претензії» — відчувалася пряма аналогія з кольорами червоно-чорного прапора ОУН—УПА.

Та вирятував ситуацію тоді Дмитро Гнатюк, який був у пошані й фаворі. В його виконанні 7 листопада 1964 року, як жовтневий сюрприз, пісня прозвучала по радіо й окриленою полинула у Всесвіт.

У цій пісні трепетно зазвучала сповідь сина своїй матері, якій він, повернувшись додому з далеких доріг життя, висловлює свою синівську любов і безмежну вдячність. Павличкові вдалося у невеличкому за обсягом високомистецькому творі справді вмістити все життя: від того часу, коли він «малим збирався навесні // піти у світ незнаними шляхами», до того, коли йому «війнула сивина». На своїх життєвих дорогах син ніколи не розлучався з вишиванкою, подарованою його матір'ю, оберегом-сорочкою, що захищала й насажувала поета в часи випробувань.

Композитор Олександр Білаш створив безсмертну музику до цього поетичного взірця. Завдяки своїм характерним якостям цьому шедеврові ще за життя поета й композитора випала щаслива доля — стати народною піснею, яку співають і в Канаді, і в Аргентині, і в Сполучених Штатах Америки, і в Австралії — всюди, починаючи від її першого виконавця Дмитра Гнатюка й до Василя Зінкевича та Квітки Цісик...

Недремна ж і всюдисуща кадебістська компартійно-советська цензура в цій улюбленій народній пісні «Два кольори» бачила не інакше як кольори прапора українського збройного повстанського опору безстрашних вояків ОУН—УПА та гімн бандерівцям.

Окрилена пісня ввійшла до репертуару численних співаків і стала окрасою багатьох пісенників. А 2012 року за океаном, у Сполучених Штатах Америки, побачила світ книга віршів Дмитра Васильовича Павличка в перекладах англійською мовою, де вміщено і «Два кольори», але в такому жалюгідному й спотвореному стані, що ніякому співакові виконати її англійською просто

неможливо. Про це нещодавно писалося в газеті «Літературна Україна». З цього приводу обурювалися і ми, в Одеській обласній організації Національної спілки письменників.

Але яке відношення, можуть запитати, має до цього Одеса?

Якраз друком вийшли мої книги кількома мовами, з паралельними перекладами англійською мовою Андрія Івановича Євси («Дельфін». Лірика; «Семен Коваленко» та «Лицар моря». Поеми), а також на цей час перекладач майстерно впорався і з творами Степана Олійника — підготував книгу нашого визнаного гумориста теж англійською... Тож Андрієві Івановичу я й запропонував, чи не зміг би він позмагатися з американським перекладачем вірцевої пісні «Два кольори»?

Після деяких вагань Андрій Іванович погодився й, відважившись, досяг неймовірного успіху! А що це йому таки, без сумніву, вдалося — видно з подячного листа Дмитра Васильовича Павличка: «Дорогий Андрій Івановичу! Мені дуже радісно від того, що Ви, як мені здається, переклали мою пісню «Два кольори» найкраще, тобто найкраще з того всього, що дотепер зроблено в цьому ділі...

Ваш переклад я використаю за першої можливості видати знов свої твори англійською мовою. Дмитро Павличко».

Сьогодні нашому поважному старійшині Андрієві Євсі — членові Всеукраїнського об'єднання ветеранів, учасникові бойових дій, удостоєному нагород, полковникові у відставці, членові Всеукраїнської спілки письменників-мариністів, спілки перекладачів та НСПУ й НСЖУ, випадає час скрутних випробувань: його дружина тяжко хвора, вона прикута до ліжка, він сам нещодавно переніс інсульт — скрутно з матеріальними статками... Тож побажаємо нашому почесному лауреатові премій імені Пантелеймона Куліша, Степана Олійника та Олекси Стороженка міцного здоров'я, подолання всіх негараздів та подальших творчих успіхів у йоголюбленій справі — мистецтві перекладу.

Текст подано за публікацією:

Шупта Д. «Найкраще з того всього, що дотепер зроблено в цьому ділі...»: пісні «Два кольори» – 50! // Чорномор. новини. 2014. 20 лют.

Дмитро ПАВЛИЧКО

ДВА КОЛЬОРИ

Як я малим збирався навесні
Піти у світ незнаними шляхами,
Сорочку мати вишила мені
Червоними і чорними нитками.

Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне — то любов, а чорне — то журба.

Мене водило в безвісті життя,
Та я вертався на свої пороги,
Переплелись, як мамине шиття,
Мої сумні і радісні дороги.

Мені війнула в очі сивина,
Та я нічого не везу додому,
Лиш горточок старого полотна
І вишите моє життя на ньому.

Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне — то любов, а чорне — то журба.

1965

Dmytro PAVLYCHKO

TWO COLOURS

It was in spring when I was young and thought
Of the unknown roads to life ahead,
My mother had embroidered me a shirt
With two coloured threads, they were black and red.

You are my two colours, two my colours,
Both on the linen and in my soul you live.
You are my two colours, two my colours,
The red one means to love, the black one means to grieve.

My life led me into obscurity,
But I managed to come back to my thresholds.
I had, like all my mum's embroidery,
Interlaced, and sad, and merry all my roads.

I am gray-haired and not a young man,
However I am carrying nothing home,
Only a small roll of the old linen
With all my life embroidered, and my roam.

You are my two colours, two my colours,
Both on the linen and in my soul you live.
You are my two colours, two my colours,
The red one means to love, the black one means to grieve.

ТВОРЧА СПАДЩИНА

А. І. ЄВСИ

ПЕРЕКЛАДИ А.І. ЄВСИ З АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ НА УКРАЇНСЬКУ

• ОКРЕМІ ВИДАННЯ •

1991

1-2. Карп Д. Д. Безтілесна людина : роман : пер. з англ. / Джон Діксон Карп. – Київ : Вид. ред. журн. «Всесвіт», 1991. – 190 с. – (Майстри зарубіжного детективу ; вип. 1).

Te same. – Київ : Молодь, 1991. – 173 с. – (Детектив. Пригоди. Фантастика).

1992

3. Квін Е. Божий світильник / Еллері Квін ; пер. з англ. А. Євси. Куля для боса / Рекс Стаут ; пер. з англ. В. Носенка : повісті. – Київ : Молодь, 1992. – 112 с. – Пер. за вид.: Queen Ellery. The Lamp of God. A Treasury of Great Mysteries. Vol. 1. New York : Nelson Doubleday Inc., 1957.

2000

4. Гендс Д. Темрява на світанку : повість : пер. з англ. [Електронний ресурс] / Джон Гендс. – Київ, 2000. – 68 с. – Пер. за вид. : Hands John. Darkness at Dawn. New York, N.Y., : Harper Paperbacks, 1995. – Режим доступу : <https://knigoed.club/3943-temrjava-na-svitanku-dzhon-gends.html>. (Дата звернення : 4.04 2026). – Назва з екрана.

5. Тоффлер Е. Третя хвиля / Елвін Тоффлер ; пер. з англ. за ред. В. Шовкуна. – Київ : Всесвіт, 2000. – 475, [1] с. – (Міжнародний футурологічний бестселер). – Бібліогр. : с. 394–452. – Показч. : с. 453–476.

2020

6. Кейн Д. М. Листоноша завжди дзвонить двічі : роман : пер. з англ. / Джеймс М. Кейн ; пер. з англ. – Київ : Рідна мова, 2020. – 125, [2] с. – (Культовий роман).

• ПУБЛІКАЦІЇ У ЗБІРНИКАХ, ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ •

1961

7. Ліндеман В. Миска абрикосів : [нарис] : пер. з нім. / Вернер Ліндеман ; мал. П. Костюченка // Рад. жінка. – 1961. – № 3. – С. 23.

1984

8. Марч В. Біллові очі : [оповідання] : пер. з англ. / Вільям Марч ; заставка Ксенії Ходаківської // Всесвіт. – 1984. – № 11. – С. 112–114.

1985

9. Бредбері Р. Усмішка : [оповідання] : пер. з англ. / Рей Бредбері ; заставка Наталі Козакової // Всесвіт. – 1985. – № 1. – С. 190–192.

10. Мортон Д. Алібі мерця : оповідання : пер. з англ. / Джон Мортон ; заставка Тараса Прокопенка // Всесвіт. – 1985. – № 8. – С. 188–191.

1986

11. Крісті А. Червоний сигнал : оповідання : пер. з англ. / Агата Крісті ; заставка Тараса Прокопенка // Всесвіт. – 1986. – № 5. – С. 185–192.

1988

12. Вудгаус П. Г. Дивовижна пригода з натурником : гумореска : пер. з англ. / Пелем Гренвілл Вудгаус // Всесвіт. – 1988. – № 3. – С. 189–192.

1989

13. Квін Е. Божий світильник : повість : пер. з англ. / Еллері Квін // Всесвіт. – 1989. – № 5. – С. 53–90. – «Майстри детективу».

1990

14. Берклі Е. Випадок-месник : оповідання : пер. з англ. / Ентоні Берклі // Всесвіт. – 1990. – № 3. – С. 62–70. – («Майстри детективу»).

15. Крісті А. Червоний сигнал : оповідання : пер. з англ. / Агата Крісті // Зневажаючи закон : оповідання, повісті, романи. – Київ : Рад. письменник, 1990. – С. 146–164.

16. Мортон Д. Алібі мерця: оповідання : пер. з англ. / Джон Мортон // Зневажаючи закон : оповідання, повісті, романи. – Київ : Рад. письменник, 1990. – С. 165–175.

1991

17. Карп Д. Д. Безтілесна людина : роман : пер. з англ. / Джон Діксон Карп ; заставка Тамари Єлістратенко // Всесвіт. – 1991. – № 1/3. – С. 212–215.

1992

18. Бірс А. Сумління : оповідання : пер. з англ. / Амброз Бірс // Наддніпрян. правда. – 1992. – 27 жовт.

1993

19. Еллін С. Вирішальна мить : оповідання : пер. з англ. / Стенлі Еллін // Всесвіт. – 1993. – № 3/4. – С. 166–177.

1994

20. Бартелм Д. Повістка : оповідання : пер. з англ. / Дональд Бартелм // Всесвіт. – 1994. – № 7. – С. 190–191.

1995

21. Бах Р. Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон : пер. з англ. / Річард Бах // Степ : літ.-мистец. альм. / голов. ред. Л. Марченко. – Херсон, 1995. – Вип. 5. – С. 156–192.

22. Гарднер Д. Помста професора Моріарті : роман : пер. з англ. / Джон Гарднер // Всесвіт. – 1995. – № 7. – С. 89–157; № 8/9. – С. 92–167. – (Майстри детективу).

1996

23. Кейн Д. М. Листоноша дзвонить двічі : повість : пер. з англ. / Джеймс Маллахен Кейн // Всесвіт. – 1996. – № 1. – С. 7–58

1998

24. Сігел Е. Оліверова історія : [роман] : пер. з англ. / Ерік Сігел // Всесвіт. – 1998. – № 5/6. – С. 3–102.

1999

25. Бірс А. Сумління ; Два політики ; Моральний принцип і матеріальний інтерес : [проза] : пер. з англ. / Амброз Бірс // Степ : літ.-худож. альм. / Упр. культури Херсон. облдержадмін. ; [голов. ред. Л. Марченко]. – Херсон, 1999. – № 8. – С. 34–44.

2000

26. Бірмінгем Д. Перекладачі : оповідання : пер. з англ. / Джордж Бірмінгем // Всесвіт. – 2000. – № 5/6. – С. 133–139.

27. Бредбері Р. Усмішка : [оповідання] : пер. з англ. / Рей Бредбері // Всесвіт. – 2000. – № 9/10. – С. 194–197.

28. Гендс Д. Темрява на світанку : роман : пер. з англ. / Джон Гендс // Всесвіт. – 2000. – № 1/2. – С. 29–143.

2001

29. Гарднер Д. Спокута : оповідання : пер. з англ. / Джон Гарднер // Всесвіт. – 2001. – № 9/10. – С. 59–67.

2002

30. Марч В. Біллові очі : оповідання : пер. з англ. / Вільям Марч // Степ : літ.-худож. альм. творчих спілок Херсонщини / [голов. ред. Л. Марченко ; Упр. культури Херсон. облдержадмін.]. – Херсон, 2002. – № 11. – С. 139–144.

2004

31. Шелудяков О. Шаман : оповідання : пер. з рос. / Олександр Шелудяков // Море. – 2004. – № 1. – С. 173–180.

2005

32. Лікок С. Людина в азбесті: прообраз майбутнього : пер. з англ. / Стівен Лікок // Всесвіт. – 2005. – № 7/8. – С. 202–207.

2006

33. Кінг С. Кинь палити! : новела : пер. з англ. / Стівен Кінг // Всесвіт. – 2006. – № 1/2. – С. 127–139.

34. Феденьов Р. Вишневий сад-два : театр. новела : пер. з рос. / Родіон (Рудольф) Феденьов // Море. – 2006. – № 1. – С. 57–75.

2007

35. Лікок С. Б. Мій незнайомий друг : [оповідання] : пер. з англ. / Стівен Батлер Лікок // Море. – 2007. – № 2. – С. 172–174.

36. Маламуд Б. Чародійне барило : оповідання : пер. з англ. / Бернارد Маламуд // Всесвіт. – 2007. – № 11/12. – С. 117–127.

37. Слесар Г. День страти : оповідання : пер. з англ. / Генрі Слесар // Літ. Одеса. – 2007. – № 4. – С. 137–146.

38. Слесар Г. Іспит : оповідання : пер. з англ. / Генрі Слесар // Літ. Одеса. – 2007. – № 1. – С. 138–142.

39. Уїлсон Л. Де «Уорте»? : оповідання : пер. з англ. / Лоуренс Уїлсон // Море. – 2007. – № 1. – С. 168–173.

40. Уїлсон Л. Справа капітан-лейтенанта Кребба : оповідання : пер. з англ. / Лоуренс Уїлсон // Море. – 2007. – № 4. – С. 187–193.

41. Шукур С. Млин : повість : пер. з рос. / Самадін Велішайович Шукурджієв // Море. – 2007. – № 3. – С. 125–141.

2008

42. Вудгауз П.Г. Дивовижна пригода з натурником : гумореска : пер. з англ. / Пелем Гренвілл Вудгауз // Море. – 2008. – № 4. – С. 193–196.

43. Джексон Ш. Чарльз : оповідання : пер. з англ. / Ширлі Джексон // Літ. Одеса. – 2008. – № 3. – С. 125–130.

44. Квін М. Оскар хоче знати : [оповідання] : пер. з англ. / Майк Квін // Літ. Одеса. – 2008. – № 4. – С. 162–165.

45. Пронзіні Б. Букмекери : оповідання : пер. з англ. / Біл Пронзіні // Літ. Одеса. – 2008. – № 1. – С. 142–147.

46. Соколянська Г. Без права на помилку : [про Олену Петрівну Демидову, графиню Сан-Донато] : [іст. нарис]; Коментар до портрета Аврори Карлівни : пер. з рос. / Гелена Соколянська // Літ. Одеса. – 2008. – № 2. – С. 148–153.

47. Уїлсон Л. Вибух в Бомбеї : оповідання : пер. з англ. / Лоуренс Уїлсон // Море. – 2008. – № 1. – С. 164–170.

48. Шелудяков О. Ескадрилья Югани : оповідання : пер. з рос. / Олександр Шелудяков // Море. – 2008. – № 2. – С. 167–175.

2009

49. Маламуд Б. Чародійне барило : оповідання : пер. з англ. / Бернард Маламуд // Море. – 2009. – № 1. – С. 165–176.

50. Тоффлер Е. Сім'я майбутнього : (з кн. «Третя хвиля») : пер. з англ. / Елвін Тоффлер // Степ : літ.-худож. альм. / Упр. культури і туризму ХОДА, Херсон. обл. орг. Нац. спілки письменників України ; [голов. ред. О. Бутузов]. – Херсон, 2009. – № 18. – С. 55–57.

2013

51. Бендер Г. Вечірня заграва, вранішня заграва : [оповідання] : пер. з нім. / Ганс Бендер // Чорномор. новини. – 2013. – № 68/69 (31 серп.). – С. 7.

52. Бредбері Р. Усмішка : [оповідання] : пер. з англ. / Рей Бредбері // Чорномор. новини. – 2013. – № 68/69 (31 серп.).

53. Квін М. Оскар хоче знати : [оповідання] : пер. з англ. / Майк Квін // Степ : літ.-худож. альм. / [Упр. культури і туризму ХОДА, Херсон. обл. орг. Нац. спілки письменників України ; редкол. : В. Кулик та ін.]. – Херсон, 2013. – № 22. – С. 74–75.

54. Марч В. Біллові очі : [оповідання] : пер. з англ. / Вільям Марч // Чорномор. новини. – 2013. – № 68/69 (31 серп.) – С. 7.

55. Стоктон Ф. Дівчина чи тигр? : [оповідання] : пер. з англ. / Френк Стоктон // Степ : літ.-худож. альм. / [Упр. культури і туризму ХОДА, Херсон. обл. орг. Нац. спілки письменників України ; редкол.: В. Кулик (голов. ред.) та ін.]. – Херсон, 2013. – № 22. – С. 72–74.

2015

56. Бах Р. Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон : пер. з англ. / Річард Бах // Всесвіт. – 2015. – № 7/8. – С. 27–44. – На с. 27 перед текстом примітка : (1 січня 1927 – 8 липня 2015). Публікація присвячується пам'яті видатного письменника-перекладача Андрія Євси, який так і не дочекався цієї публікації за життя. Є фот. А.І. Євси.

57. Бендер Г. Вечірня заграва, вранішня заграва : оповідання : пер. з нім. / Ганс Бендер // Всесвіт. – 2015. – № 11/12. – С. 212–215.

58. Вілсон Л. Видовище, від якого холола кров : док. оповідання : пер. з англ. / Лоуренс Вілсон // Всесвіт. – 2015. – № 5/6. – С. 161–167.

ПЕРЕКЛАДИ А.І. ЄВСИ З УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ НА АНГЛІЙСЬКУ

2008

59. Шупта Д.Р. Дельфін = The dolphin = Дельфин : вірші : (трилінгва) / Дмитро Романович Шупта ; пер. англ. Андрій Євса ; пер. рос. А.І. Яні. – Київ : Толока, 2008. – 90 с. – Текст парал. укр., англ., рос.

60. Шупта Д. В морі = In the sea : вірш : пер. англ. / Дмитро Шупта // Мор. ведомости Украины. – 2008. – 3 нояб. – Текст парал. укр., англ.

61. Шупта Д. Легенди моря : Птах = The bird ; Гостя = The guest ; Течія = The stream ; Одеса. Вид з моря = Odessa. The view from the

sea ; Диво моря = The sea miracle ; Хвиля-чайка = The wave-seagull ; Щастя на воді = The happiness afloat ; Легенди моря = The legends of the sea : вірші : пер. англ. / Дмитро Шупта // Море. – 2008. – № 3. – С. 160–164. – Текст парал. укр., англ.

62. Шупта Д. Одеса, вид з моря = Odessa. The view from the sea : вірші : пер. англ. / Дмитро Шупта // Мор. ведомости Украины. – 2008. – 14 июля. – Текст парал. укр., англ.

2011

63. Шупта Д. Семен Коваленко : поема = Semen Kovalenko : poem = Семен Коваленко : поема / Дмитро Шупта ; пер. англ. А. Євса ; пер. рос. А. Яні. – Одеса : Інвац, 2011. – 114 с. : іл., нот. іл. – Текст парал. укр., англ., рос.

2012

64. Шупта Д. Семен Коваленко : поема = Semen Kovalenko : poem = Семен Коваленко : поема / Дмитро Шупта ; пер. англ. А. Євса ; пер. рос. А. Яні ; Лицар моря : поема = The Knight of the Sea : поем = Рыцарь моря : поема / пер. англ. А. Євса ; пер. рос. О. Шупта-В'язовська. – Одеса : Інвац, 2012. – 155 с. : іл., нот. іл. – Текст парал. укр., англ., рос.

65. Олійник С. Біографічне ; Батькова порада : поезія : пер. англ. / С. Олійник // Літ. Чернігів : щокв. мистец. журн. літ. спілки «Чернігів». – 2012. – № 4 (60). – С. 54–59. – Текст парал. укр., англ.

66. Олійник С. Наші мами = [Our mothers] ; Згадую пам'ятний вечір = [The memorable Evening] ; Сатирик рівен хліборобу = [The Satirist is like a Farmer] : [вірші] : пер. англ. / С. Олійник // Багатонац. Одещина. – 2012. – № 2 (квіт.). – С. 13. – (Переклад майстер-клас). – Текст парал. укр., англ.

67. Шупта Д. Книга моря = The Book of the Sea ; Занурюйтесь без мене! (уринок з поеми «Семен Коваленко») = Submerge without Me! (Fragment from poem «Semen Kovalenko») ; Чорний принц = The Black Prince ; Зима в порту = Winter in the Port ; Кароліно-Бугаз = Carolino-Bugaz ; Катамаран = The Catamaran ; Осідлання хвилі = To

saddle the Wave : вірші : пер. англ. / Дмитро Шупта // Море. – 2012. – № 1. – С. 116–128. – Текст парал. укр., англ.

2014

68. Маринчик С. Рідна школа = My Native School : [вірш] : пер. англ. / Станіслав Маринчик // Літ. Чернігів : щокв. мистец. журн. літ. спілки «Чернігів». – 2014. – № 3 (67) . – С. 125–126. – Текст парал. укр., англ.

69. Осипенко Ю. Облака = The Clouds ; Осень = The Autumn : [вірш] : пер. англ. / Юлія Осипенко // Літ. Чернігів : щокв. мистец. журн. літ. спілки «Чернігів». – 2014. – № 3 (67) . – С. 126–128. – Текст парал. рос., англ.

70. Павличко Д. Два кольори = Two Colours : [вірш] : пер. англ. / Дмитро Павличко // Літ. Чернігів : щокв. мистец. журн. літ. спілки «Чернігів». – 2014. – № 3 (67) . – С. 128–129. – Текст парал. укр., англ.

71. Шупта Д. Одеса, вид з моря = Odessa, the view from the sea : [вірш] : пер. англ. / Дмитро Шупта // Літ. Чернігів : щокв. мистец. журн. літ. спілки «Чернігів». – 2014. – № 3 (67) . – С. 130. – Текст парал. укр., англ.

ОКРЕМІ ПУБЛІКАЦІЇ А.І. ЄВСИ

72. Слово про побратима : [нарис про Ю.К. Голобородька] / Андрій Євса // Педагог. Письменник. Журналіст : Юрій Костянтинівич Голобородько в спогадах, листах і матеріалах / упоряд. Є.П. Голобородько. – Харків, 2011. – С. 16-18.

73. «Життя – річ дуже цікава...» : [інтерв'ю з Андрієм Євсою] / [записав Леонід Марченко] // Наедине со всеми = Наодинці з усіма : заметки, отзывы, рецензии, статьи, интервью / Леонид Марченко. – Херсон, 2012. – С. 167–169.

74. «Приємним сюрпризом виявився для мене талант...» : [про живопис. етюди поета В. Гараніна] / Андрій Євса // Земля і небо : [альб. репрод. живопис. етюдів поета В. Гараніна]. – [Б. м. : б. в., 2012]. – С. 30.

ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ

ДОВІДКОВІ, БІОГРАФІЧНІ ТА БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

75. Євса Андрій Іванович [1927], перекладач : (до 70-річчя від дня народж.) : [коротка біогр. довідка та бібліогр.] // Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 1997 рік : бібліогр. покажч. / Херсон. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Гончара, Обл. держ. архів ; [склали : Г. П. Мо-крицька, З. С. Орлова ; ред. Л. І. Зелена]. – Херсон, 1996. – С. 4–5.

76. Євса Андрій Іванович [1927], перекладач : (до 75-річчя від дня народж.) : [коротка біогр. довідка та бібліогр.] // Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 2002 рік : бібліогр. покажч. / Херсон. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Гончара, Обл. держ. архів ; [склала Г. П. Мо-крицька ; ред. Л. І. Зелена]. – Херсон, 2001. – С. 5–8.

77. Голобородько Я. Ю. Письменники і Херсон / Я. Голобородько. – Херсон : Персей, 2003. – С. 55.

78. Андрій Євса : [коротка біогр. довідка] // Море. – 2007. – № 1. – С. 190 ; № 2. – С. 189 ; № 3. – С. 191 ; № 4. – С. 213 ; 2008. – № 1. – С. 200 ; № 2. – С. 192 ; № 3. – С. 197 ; № 4. – С. 197. – (Автори номерів).

79. Євса Андрій Іванович // Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. т-во ім. Т. Шевченка ; голов. редкол. т. 9 : І. М. Дзюба (співголова) [та ін]. – Київ, 2009. – Т. 9. – С. 340.

80. Євса Андрій Іванович (1.01.1927) : [коротка біогр. довідка] // Літературна лоція Херсонщини (XVII – початок XXI ст.) : сучас. літ.-крає-

знав. регіон. довід. : у 2 т. / Микола Каляка ; заг. ред. В. Вік-Кошовий ; рецензент В. С. Загороднюк. – Київ, 2009. – Т. 1. – С. 135.

81. Андрій Євса – поет, перекладач // Сучасні письменники України : біобібліогр. довід., уточн. і допов. / НСПУ ; упоряд. А. Гай ; відп. ред. О. Курило. – Київ : Культура ; Біла Церква : Буква, 2012. – С. 149 : фот.

82. Перекладач Андрій Євса : [коротка біогр. довідка] // Чорномор. новини. – 2013. – 31 серп. – С. 7.

83. Андрій Іванович Євса : [коротка біогр. довідка та літ. про нього] // Станіслав Гаврилович Маринчик : біобібліогр. покажч. / уклад. Н.В. Прочай [та ін.] ; Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка. – Чернігів, 2017. – С. 25–26.

84. Маринчик С. Грані таланту : [про нар. артиста України Миколу Сльозку] / Станіслав Маринчик // Сузір'я талантів (літературні портрети земляків) : зб. біогр. нарисів. – Вид. 7-ме, допов. – Чернігів, 2020. – С. 499–513.

«У Одесі на фасаді будинку № 36 по вулиці Ніжинській, де Микола Йосипович мешкав останні десять років життя: з 1999 по 2009 роки, відкрито меморіальну дошку на честь народного артиста України Миколи Сльозки. Пам'ятний знак установлено по ініціативі та на кошти колективу Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. В. Василька (якому Микола Йосипович віддав більшу частину свого життя), двоюрідного брата – Андрія Євси та друга артиста, професора Одеського національного університету ім. І. Мечникова Олександра Птащенка, автор скульптурного портрета на дошці – одеський художник Микола Худолій». – С. 513.

85. Маринчик С. З когорти перекладачів : [про А.І. Євсу] / Станіслав Маринчик // Сузір'я талантів (літературні портрети земляків) : зб. біогр. нарисів. – Вид. 7-ме, допов. – Чернігів, 2020. – С. 147–158.

ЮВІЛЕЙНІ МАТЕРІАЛИ

86. Маринчик С. Стежиною поступу / Станіслав Маринчик // Літ. Чернігів : щокв. мистец. журн. літ. спілки «Чернігів». – 2012. – № 1 (57). – С. 123–133.

87. Шупта Д. 85-річчя майстра перекладів // Прес-кур'єр. – 2012. – 12–18 січ. – С. 3. – Підпис: Д. Щепій.

88. Маринчик С. Ічнянський одесит : [письменник-перекладач А. І. Євса] / Станіслав Маринчик // Літ. Україна. – 2017. – № 1/2 (12 січ.).

89. Маринчик С. Покликання : [до 90-річчя від дня народж. укр. письменника-перекладача з Чернігівщини А. І. Євси] / С. Маринчик // Деснян. правда. – 2017. – № 5 (2 лют.). – С. 8.

АНДРІЙ ЄВСА: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ДОРОБОК

90. Висока майстерність перекладу (Андрій Євса) : урок-дослідження / Таїсія Щерба // Цілющі острови духовності : література Таврійського краю : навч.-метод. посіб. для вчителів (розробки уроків) / Таїсія Щерба ; [за ред. авт.]. – Херсон, 2001. – С. 159–166.

91. Вельможко В. Перекладацький спадок Андрія Євси : ім'я Андрія Івановича Євси посідає помітне місце серед українських письменників-перекладачів / Василь Вельможко // Чорномор. новини. – 2017. – № 6/7 (21 січ.).

92. Здражко А.Є. Перекладацький доробок херсонського тлумача творів дитячої літератури А. Євси / Аліна Євгенівна Здражко // Наук. зап. Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки : наук. журн. / відп. ред. Г.В. Самойленко ; М-во освіти і науки України, Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2015. – Кн. 2. – С. 51–54. – (Наукові видання Ніжинської вищої школи).

93. Шупта Д. Філософія сміху Степана Олійника / Дмитро Шупта // Чорномор. новини. – 2016. – № 31 (30 берез.).

«... Високоосвічений Степан Олійник усе своє творче життя дотримувався філософських постулатів великих попередників і невідступно сповідував їхні принципи, водночас втілюючи у творчу практику власні знахідки у царині сміху. Він розвинув далі філософію сміху і залишив у ній неперевершені зразки сатири й гумору, які стали не тільки надбанням України, а й усього світу. Доказом цього є переклади творів великого сміхотворця іншими мовами. Кілька років тому відомий майстер художнього перекладу Андрій Іванович Євса підготував до друку рукопис гумористичних творів Степана Олійника англійською. Він вдався до аверсного перекладу, отже, саме йому належать лаври першості в перекладі англійською, за що був удостоєний літературної премії імені С. Олійника».

94. Шупта Д. Невтомний перекладач А. І. Євса / Дмитро Шупта // Вісн. Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літ.-наук. зб. / Тавр. фундація (Осередок вивч. укр. діаспори), Херсон. держ. ун-т ; [редкол. : Іван Немченко (голов. ред.) та ін.]. – Херсон, 2019. – Вип. 16. – С. 136–139.

РЕЦЕНЗІЇ НА КНИЖКИ, ПЕРЕКЛАДЕНІ А.І. ЄВСОЮ

2010

95. Бієр Х. Тримовна доктрина моря : [рец. на кн.: Шупта Д. Дельфін : вірші : (трилінгва)] / Д.Р. Шупта ; пер. англ. А. Євса ; пер. рос. А. Яні. – Київ : Толока, 2008. – 90 с.] // Одес. вісті. – 2010. – 8 квіт. – С. 13. – (Рецензія).

«... В унісон з автором збірника самовіддано попрацювали й перекладачі, бо тільки завдяки їхній успішній талановитій праці з'явилася можливість реалізації чудового літературно-художнього проекту «Дельфін», що побачив світ трьома мовами.

Кілька слів про перекладачів. Андрій Євса закінчив Одеський державний педагогічний інститут іноземних мов. Викладав англійську мову в середніх навчальних закладах. Працював як перекладач в багатьох країнах

за кордоном. Учасник Другої світової війни. Нагороджений орденом та медалями. Перекладач з англійської. Твори у перекладі Андрія Євси друкувалися в газетах та журналах, виходили окремими виданнями. Він – член Національної спілки письменників України, лауреат Міжнародної премії ім. П. Куліша.

<...> Зазначити варто саме те, що кожному з наших блискучих перекладачів вдалося всебічно зреалізувати себе в цій царині, фактично змагаючись на рингу, витримуючи всі шалені раунди і, нарешті, отримавши заповітну перемогу. Тільки вітати їх треба за творчу самопожертву! Адже ця трилінгва – перша ластівка на літературних теренах Півдня нашої України».

2011

96. Книгопанорама : [інформація про вид.] : Шупта Д. Дельфін : вірші / пер. англ. А. Євса ; пер. рос. А. Яні ; упоряд., ред. О. Шупта-В'язовська ; худож. оформ. Д. Шупта. – Одеса, 2008. – 81 с. // Кур'єр Кривбасу. – 2011. – № 256/257 (берез.-квіт.). – С. 391 : іл.

2012

97. Степанов Ф. Трилінгва про героя-підводника : [рец. на кн. : Шупта Д. Семен Коваленко / пер. англ. А. Євса. – Одеса, 2011] // Одес. вісті. – 2011. – 19 берез. – С. 15. – (Нова книжка).

«... Поема представлена у виданні ще й перекладами англійською та російською мовами, а також вокальним циклом пісень знаного композитора Петра Лойтри на тексти цього твору. Переклав поему англійською мовою одеський письменник Андрій Євса.

Перекладач завжди сумлінно і глибоко проникає в реальність, відтворену текстом кожного вірша, і, йдучи за художнім стилем поета, чітко передає ідею оригіналу, знаходить семантичні, метафоричні й ритмічні відповідники, намагається передати весь діапазон емоційних тонів поетики Дмитра Шупти. При перекладі були подолані труднощі, пов'язані зі стилістичними особливостями оригіналу.

Побажаємо перекладачеві, лауреатові премії ім. Пантелеймона Куліша, і надалі дотримуватися принципів і кращих досягнень перекладацької школи Григорія Кочура та Миколи Лукаша», – Федір Степанов, член НСПУ, м. Сімферополь.

НАГОРОДИ ТА ВІДЗНАКИ

• ЛІТЕРАТУРНІ ПРЕМІЇ •

98. Кракалія Р. Олійниківське свято розквітає у квітні : [літ.-мистец. вечір в Укр. акад. муз.-драм. театрі ім. В. Василька ; премії з нагоди свята сатири і гумору одержали письменники А. Євса та І. Черкашенко] / Роман Кракалія // Чорномор. новини. – 2006. – 2 груд. – С. 7.

99. Ищук И. Еще четыре награды / Инна Ищук // Порто-Франко. – 2014. – 14 февр. – С. 16.

«Премію імені Олекси Стороженка за плідну багаторічну діяльність отримав поет та перекладач, член Національної спілки письменників України Андрій Іванович Євса. Він є лауреатом Всеукраїнської літературної премії ім. Степана Олійника. Учасник бойових дій. Незважаючи на те, що Андрій Іванович розміняв 9-й десяток років, він продовжує активну творчу роботу...»

100. Шупта Д. «Найкраще з того всього, що дотепер зроблено в цьому ділі...» : пісні «Два кольори» – 50! : [про історію народж. пісні «Два кольори» Д. Павличка та про її переклад на англ. мову, зроблений А. Євсою] / Дмитро Шупта // Чорномор. новини. – 2014. – 20 лют. – С. 3 : іл. [подяка Д. Павличка А. Євсі від 10 лют. 2014 р.]. – (Література. Імена. Дати).

101. Визначено лауреатів Міжнародної літературної премії імені Миколи Гоголя [Електронний ресурс] // Cheline. – 2016. – 2 квіт. – Режим доступу : <https://cheline.com.ua/news/culture/viznacheno-laureativ-mizhnarodnoyi-lit-2252> (Дата звернення : 4.04 2026). – Назва з екрана.

Серед лауреатів – «перекладач Андрій Євса (помертньо) (Одеса) – за переклади творів класиків світової літератури та сучасних українських письменників».

102. Шупта Д. «Якщо друзі у вас правдиві...» : [35-й Олійниківський літ.-мистец. фестиваль гумору й сатири «Ярмарок сміху», який щороку відбувається на Одещині] / Дмитро Шупта // Чорномор. новини. – 2016. – № 27 (24 берез.).

«...Цікавим є мовний діапазон звучання творів Степана Олійника. ... Не так давно ці твори вперше зазвучали англійською, художній переклад

яких здійснив неперевершений майстер Андрій Іванович Євса (на жаль, уже покійний), за що був удостоєний честі стати лауреатом літературної премії імені Степана Олійника. До цього, також в аверсному перекладі, він надрукував кілька збірок одеських колег-письменників та здійснив унікальну творчу працю, переклавши англійською всесвітньо відому пісню Дмитра Павличка “Два кольори”. “Це – краще з усього, що мене переклали”, – визнав сам автор пісні».

• ПЕРЕМОГИ У КОНКУРСАХ •

103. До джерел української культури : переможці XIV Загальнонац. конкурсу «Українська мова – мова єднання!» за номінаціями : [І місце в номінації «На видноті всього світу» за нарис «Найправдивіша правда життя» про актора М. Сльозку] // Думська площа. – 2013. – 30 серп. – С. 6–7. – (Фестивалі).

104. Українська мова – мова єднання : [про підсумки XIV Загальнонац. конкурсу «Українська мова – мова єднання!». А. Євса посів І місце в номінації «На видноті всього світу» за нарис «Найправдивіша правда життя» про актора М. Сльозку] // Веч. Одеса. – 2013. – 29 авг. – С. 7. – (192 сходинок : літ.-публіцист. дод.).

105. Шупта Д. Мовою вкраїнською об’єднані ... : [про підсумки XIV Загальнонац. конкурсу «Українська мова – мова єднання!»; А. Євса посів І місце в номінації «На видноті всього світу» за нарис «Найправдивіша правда життя» про актора М. Сльозку] / Дмитро Шупта // Чорномор. новини. – 2013. – № 70/71 (7 верес.).

СПІВПРАЦЯ З ОДЕСЬКИМИ ПЕРІОДИЧНИМИ ВИДАННЯМИ

106. Море : літ.-худож. та громад.-політ. журн. Одес. обл. орг. НСПУ / редкол. : Г. Щипківський (голова), Г. Горст, А. Євса, Г. Зленко [та ін.] ; редада : В. Березінський, В. Гаранін, А. Колісніченко [та ін.]. – Одеса, 2007. – № 1– 4.

107. Море : літ.-худож. та громад.-політ. журн. Одес. обл. орг. НСПУ / редкол. : Г. Щипківський (голова), Г. Горст, А. Євса, Г. Зленко [та ін.] ; редрада : В. Березінський, А. Ворохаєв, В. Гаранін [та ін.]. – Одеса, 2008. – № 1–4.

108. Конак С. Змагаючись з церковними мишами.../ С. Конак // Чорномор. новини. – 2010. – 15 квіт. – С. 3.

У рецензії на журнал «Море» (2009, № 1) серед його авторів згадується А.І. Євса.

109. Конак С. Час втрачених можливостей / С. Конак // Чорномор. новини. – 2010. – 29 квіт. – С. 7.

У рецензії на журнал «Літературна Одеса» (2009, № 1) серед його авторів згадується А.І. Євса.

110. Трохліб В. Відродилося «Море» / В. Твердохліб // Одес. вісті. – 2012. – 4 верес. – С. 7. – (Рецензії).

У рецензії на журнал «Море» (2012, № 1) серед його авторів згадується А.І. Євса.

ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

111. Суховецький М. Письменницький «десант» : про вечір «Література рідного краю», який відбувся у штабі Півд. регіон. командування прикордон. військ України ; серед учасників : В. Гаранін, А. Євса, С. Конак, А. Михайлевський, О. Різниченко, М. Суховецький, І. Черкашенко, Д. Шупта // Думська площа. – 2007. – 9 лют. – Підпис : М. Подоляк.

112. Ворожейкина Е. Семен Коваленко : кавалер ордена «Звезда командора» – «Память нам на то дана, чтобы помнить...» : [про вечір пам'яті підводника, учасника II Світової війни С.І. Коваленка, що відбувся в шк. № 43 м. Одеси ; серед учасників свята – А. Євса, Д. Шупта, А. Яні та ін.] / Е. Ворожейкина // Моряк Украины. – 2010. – 15 дек. – С. 14 : фот.

113. Конак С. Гумор з танцем змагалися : [про проведення Олійників. читань у с. Левадівка, зокрема згадуються учасники заходу письменники А. Євса, П. Осадчук, О. Різниченко (Різників), Б. Сушинський] / С. Конак // Чорномор. новини. – 2010. – 29 трав. – С. 7.

114. Гаранін В. Золоті струни Олійниківської весни : [про заходи до дня народж. С.І. Олійника; серед учасників свята – письменники А. Євса, В. Мороз, О. Різниченко (Різників), М. Суховецький, Б. Сушинський, Н. Чамлай, Д. Шупта та ін.] / В. Гаранін // Одес. вісті. – 2011. – 9 квіт. – С. 15. – (Пам'ять).

115. Кракалія Р. Навертаючи до пам'яті своєї... : [про презентацію нової книжки Д. Шупти «Семен Коваленко. Поема», яка відбулася в Одес. коледжі ім. О. Маринеска Нац. мор. академії; згадуються співавтори-перекладачі А. Євса (на англ.), А. Яні (на рос.) та композитор П. Лойтра] / Р. Кракалія // Чорномор. новини. – 2011. – 3 берез. – С. 2 : іл.

116. Кракалія Р. Рoste «олійниківська родина» : [про творчі зустрічі, присвяч. пам'яті С. Олійника; серед шанувальників його творчості – члени Одес. обл. орг. НСПУ В. Гаранін, А. Євса, О. Різниченко (Різників), С. Стриженюк, Б. Сушинський та ін.] / Р. Кракалія // Чорномор. новини. – 2011. – 23 лип. – С. 3 : фот.

117. Суховецький М. Весела олійниківська родина : [про 29-ті літ.-мистец. Олійників. читання; серед учасників свята – письменники і журналісти Б. Дубров, С. Дмитрієв, А. Євса, О. Різників, Д. Шупта та ін.] / М. Суховецький // Чорномор. новини. – 2011. – 7 квіт. – С. 3.

118. Троянський В. Золоті струни олійниківської весни : [про заходи до дня народж. С. Олійника; серед учасників – письменники А. Євса, В. Мороз, М. Суховецький, Б. Сушинський, О. Різниченко (Різників), Д. Шупта, Н. Чамлай і журналіст Б. Дубров] / В. Троянський // Літ. Україна. – 2011. – 21 квіт. – С. 9. – (Земля батьків).

119. Шупта Д. Письменники-мариністи зустрічалися у Феодосії : [про конф. Всеукр. спілки письменників-мариністів у Феодосії;

на ній почесними відзнаками «За заслуги перед ВМС України» відзначені А. Євса та А. Яні – перекладачі, П. Лойтра, композитор, авт. музики до вокал. циклу за поемою Д. Шупти «Семен Коваленко», авт. поеми Д. Шупта та ін.] / Д. Шупта // Моряк України. – 2011. – 19 окт. – С. 11 : фот. – Підпис: Д. Криця.

120. Небоян В. Огонь в одежі слова : [в Одесі відбувся літ.-творч. вечір, присвяч. 100-річчю від дня народж. письменника Д. Сергієвича; участь взяли письменники В. Гаранін, А. Євса, В. Невмитий, О. Олійників, Г. Щипківський та ін.] / В. Небоян // Чорномор. новини. – 2012. – 11 серп. – С. 3. – (Культура. Освіта. Акценти).

ОБКЛАДИНКИ КНИЖОК, ПЕРЕКЛАДЕНИХ АНДРІЄМ ЄВСОЮ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Безтілесна людина : роман / Джон Діксон Карр ; пер. з англ. Андрій Євса. – Київ : Вид. ред. журн. «Всесвіт», 1991. – 190 с. – (Майстри зарубіжного детективу ; вип. 1).

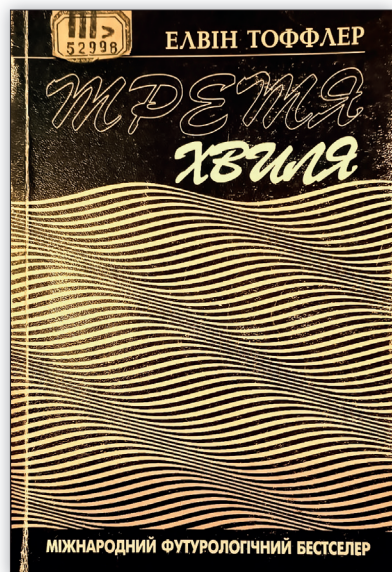
«Безтілесна людина» (англ. *The Hollow Man*, у США відомий як *The Three Coffins*) – один із найвідоміших класичних детективних романів Джона Діксона Карра, написаний у 1935 році. «Безтілесна людина» – гостросюжетний роман про вбивство професора Шарля Грімо у власному будинку у Лондоні, де невідомий убивця не залишив жодних слідів. Роман вважається етальною історією про «вбивство в зачиненій кімнаті», майстерним прикладом розгадування загадки, де злочинець начебто проходить крізь стіни.

Божий світильник / Е. Квін ;
пер. з англ. А. Євси. Куля
для боса / Р. Стаут ; пер.
з англ. В. Носенка : пові-
сті. – Київ : Молодь, 1992. –
112 с. – Пер. за вид. : Queen
Ellery. The Lamp of God.
A Treasury of Great Mysteries.
Vol. 1. New York : Nelson
Doubleday Inc., 1957.

«**Божий світильник**» (англ. *The Lamp of God*) — це класичний детективний роман Еллері Квіна. Сюжет розгортається у напруженій атмосфері, навколо таємничого зникнення будинку, який раніше належав дивакуватій родині, та розслідування, що веде до несподіваних викриттів.

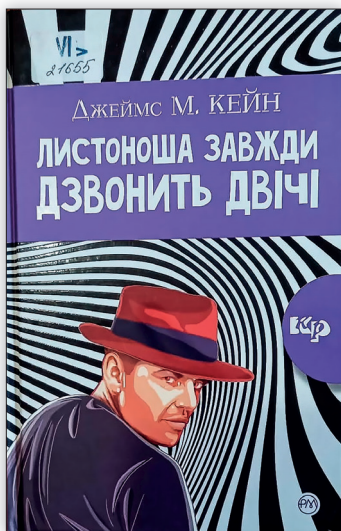
Детектив допомагає захистити інтереси молодої спадкоємиці, яка прибуває до Нью-Йорка і стикається зі смертю свого батька та легендами про його потворний та зловісний вікторіанський будинок під назвою «Чорний дім».

Третя хвиля / Елвін Тоффлер ; [пер. з англ. Андрій Євса. ; за ред. В. Шовкуна]. – Київ : Всесвіт, 2000. – 475, [1] с. – (Міжнародний футурологічний бестселер).

«Третя Хвиля» Елвіна Тоффлера (англ. Alvin Toffler) – це роман, що має своїх читачів у понад п'ятдесятьох країнах. Багато років тому він писав про ті трансформації, які доведеться пережити світу. У своєму розвитку людство пережило аграрну й індустріальну хвилі; після них, ламаючи усталені уявлення, звичаї, традиції, їм на зміну приходить третя – інформаційна. Її аналізу присвячена книжка Елвіна Тоффлера. Видана 1980 р., сьогодні ця праця звучить іще гостріше, оскільки минулі роки яскраво довели справедливість передбачень автора і зробили ще зловідомнішими його прогнози майбутнього людської цивілізації.

Українською мовою роман видано вперше. Переклад філософського футурологічного бестселера дістав високу оцінку критики. Це найвагоміша праця Андрія Євси. В інтерв'ю херсонській газеті «Джерела» (2003) перекладач визначив її як «особливу вдачу в своєму творчому житті».

Листоноша завжди дзвонить двічі :
роман / Джеймс М. Кейн ; пер.
з англ. Андрій Свса. – Київ : Рідна
мова, 2020. – 125, [2] с. – (Культовий
роман).

«**Листоноша завжди дзвонить двічі**» (1934) – класичний нуарний роман Джеймса Кейна про пристрасть, злочин і долю. Це лаконічна, еротична історія, яка перевернула уявлення про американську прозу.

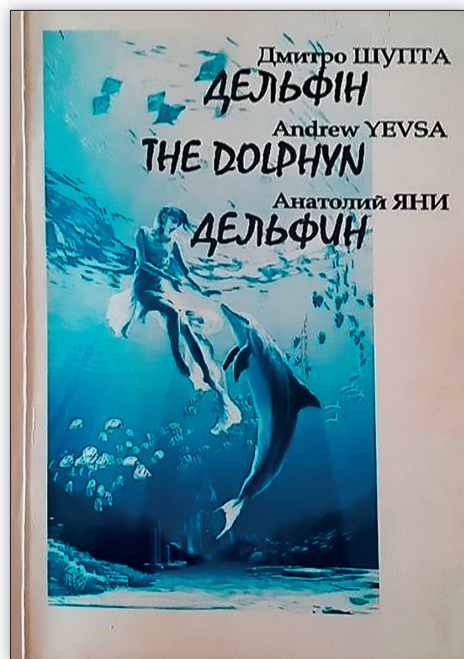
Сюжет роману розгортається в роки Великої депресії навколо чоловіка на ім'я Френк Чемберс, який одного разу вирішує влаштуватися на роботу на бензоколонку, що належить старому бізнесменові Ніку Пападакісу. Головний герой знайомиться з молодю і дуже привабливою дружиною роботодавця, і між ними відразу виникають палкі почуття, які швидко переростають у бурхливий роман. Втоплена від свого чоловіка похилого віку, жінка пропонує Френку прибрати його, щоб вони могли бути разом, і ця ідея обертається катастрофою...

Стосунки головних героїв роману Кейна – це вогонь, жага, кров і зрада... Вони готові піддатися пристрасті, що засліплює, і порушити всі табу суспільної моралі – навіть якщо потрібно вбити людину.

Але чи приведе їх це рішення до довгоочікуваної свободи чи до краю прірви?

Роман вважається класикою, він надихнув французького письменника Альбера Камю на створення роману «Сторонній».

ОБКЛАДИНКИ КНИЖОК, ПЕРЕКЛАДЕНИХ АНДРІЕМ ЄВСОЮ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ

Дельфін = The dolphin =
Дельфин : вірші : (три-
лінгва) / Дмитро Рома-
нович Шупта ; пер. англ.
Андрій Євса ; пер. рос.
А.І. Яні. – Київ : Толока,
2008. – 90 с. – Текст парал.
укр., англ., рос.

Збірка об'єднує мариністичні вірші поета, які розкривають теми моря та природи українською, англійською та російською мовами.

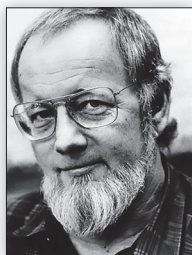
Семен Коваленко : поема = Semen Kovalenko : поет = Семен Коваленко : поема / Дмитро Шупта ; пер. англ. А. Євса ; пер. рос. А. Яні. – Одеса : Інвац, 2011. – 114 с. : іл., нот. іл. – Текст парал. укр., англ., рос.

Семен Коваленко : поема = Semen Kovalenko : поет = Семен Коваленко : поема / Дмитро Шупта ; пер. англ. А. Євса ; пер. рос. А. Яні ; Лицар моря : поема = The Knight of the Sea : poem = Рыцарь моря : поема / пер. англ. А. Євса ; пер. рос. О. Шупта-В'язовська. – Одеса : Інвац, 2012. – 155 с. : іл., нот. іл. – Текст парал. укр., англ., рос.

«Часи великих потрясінь залишають не тільки скорботні спомини, але й взірці героїчних діянь сильних особистостей. Кожна з поем написана у своєрідному стилі, відповідно до характерів головних героїв – лірико-героїчна тональність властива «Лицарю моря», більш реалістична, з епічною нотою позначає «Семена Коваленка». Одначе, хоча й різні характери змальовує автор, непересічні долі його героїв виявилися схожими у своїй трагічності. Талановиті, неординарні командири підводних човнів, які принесли немеркнучу славу своєму флоту, вийшовши переможцями зі складних баталій, зазнали концтабінного ув'язнення: Семен Коваленко загинув у німецькому концтаборі під Парижем, Олександр Маринеску судилося пройти концтабір радянський на Колимі.

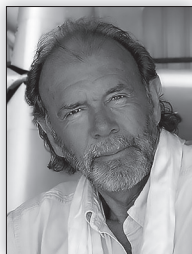
Сучасному читачеві динамізм і експресія поем Дмитра Шупти дозволять увиразнити художню картину далеких минулих подій, звідки злинула крилата Слава героїв- підводників» (О. Маков).

ПРО АВТОРІВ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ, ПЕРЕКЛАДЕНИХ А.І. ЄВСОЮ

Бартелмі Дональд (Бартелм; англ. Donald Barthelme; 1931, Філадельфія, США – 1989, Г'юстон, США) – американський письменник-постмодерніст, відомий своїми короткими оповіданнями. Працював репортером у газеті «Houston Post», був головним редактором журналу «Location», директором Музею сучасного мистецтва в Г'юстоні (1961–1962), співзасновником журналу «Fiction».

Лауреат премії Pi (Rea Award), найбільшої нагороди для авторів оповідань. Для творів Бартелмі найважливішою є техніка монтажу, яка вплинула на вибір тем і особливості художньої форми: фрагментарність Бартелмі вважав визначальною рисою сучасного мистецтва.

Бах Річард (англ. Richard Bach; 1936, Ок-Парк, США) – американський письменник, філософ, прозаїк і публіцист, а також професійний льотчик зі стажем пілотування понад 60 років, авіаінструктор і каскадер, інженер-авіамеханік та автор різної технічної авіаційної документації. Працював незалежним журналістом, продаючи свої статті таким журналам, як «Flying», «Soaring», «Air Facts» та ін. Набув популярності

як письменник, чиєю головною темою була любов до польоту, неба та авіації. Всесвітню славу Баху принесла повість «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон» (1970). Ідею твору про птаха, який мріє літати вільно, без заборон та обмежень, автор виношував упродовж 11 років.

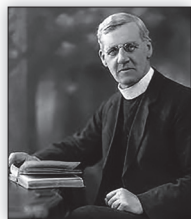
Бендер Ганс (нім. Hans Bender; 1919, Мюльхаузен, Німеччина– 2015, Кельн, Німеччина) – німецький письменник, поет, редактор. Учасник Другої світової війни. Воював на Східному фронті. Перебував у полоні в СРСР до 1949. Після повернення на батьківщину зайнявся літературною діяльністю. Автор низки віршів і коротких оповідань, в яких описував переживання, що випали на його долю в роки війни та полону. У 1953 Бендер, разом

із Вальтером Хеллером заснували літературний журнал «Akzente», який незабаром став одним із найвпливовіших німецькомовних літературних журналів.

Берклі Ентоні – (англ. Anthony Berkeley Cox; 1893, Уотфорд, Велика Британія – 1971, Лондон, Велика Британія) – англійський письменник, літературний критик, підприємець. Відомий також під літературним псевдонімом Френсіс Айлз (англ. Francis Iles). Пік його популярності припадає на 20-30-ті рр. XX ст. Автор численних детективних творів: протягом 1925–1940 опублікував близько 20 романів, повістей та збірників оповідань, високо оцінених критикою. З 1938 працював критиком-оглядачем детективної літератури. Тісно співпрацював з лондонськими газетами та журналами – «John O'London's Weekly», «Daily Telegraph» та «Sunday Times», «Manchester Guardian». Був одним із засновників Детективного клубу – організації англійських письменників, авторів детективного жанру. Клуб, створений у Лондоні у 1920-х, існує досі.

Бірінгем Джордж А. (літературний псевдонім Джеймса Оуена Хеннея) (англ. George A. Birmingham; 1865, Белфаст, Велика Британія – 1950, Лондон, Велика Британія) – британський

письменник, есеїст, драматург, автор кримінальних романів. У 1889 був висвячений на англіканського священника Ірландської церкви. Окрім служби займався літературною творчістю. Дебютував у 1905, видавши роман «The Seething Pot». Автор 61 роману, двох п'єс та багатьох науково-популярних творів. З «гумором» зображував конфлікти між католицькими націоналістами та протестантськими юніоністами в Ірландії.

Бірс Амброз Гвіннетт (англ. Ambrose Gwinnett Pierce; 1842, округ Мегс, США – зник безвісти після 26 груд. 1913) – американський письменник, поет і журналіст, публіцист-сатирик. Майстер короткої прози, нарисів, есе, бувальщин і байок, поезій. Найбільш відомий завдяки своїм військовим і містичним оповіданням. У багатьох творах письменник викриває людські вади, цинізм та корупцію; демонструє те, як матеріальні інтереси часто перемагають мораль і сумління, особливо в політиці.

Бредбері Рей Дуглас (англ. Raymond (Ray) Douglas Bradbury; 1920, Вокіган, США – 2012, Лос-Анджелес, США) – американський письменник-фантаст, відомий своєю антиутопією «451 градус за Фаренгейтом», циклом оповідань «Марсіанські хроніки» та автобіографічним романом «Кульбабове вино». Бредбері створив понад 800 літературних творів, у тому числі кілька романів та повістей, сотні оповідань, десятки п'єс, ряд статей, нотаток і віршів. Його історії лягли в основу низки екранізацій, театральних постановок та музичних творів. Письменник вважається класиком наукової фантастики, хоча значна частина його творчості тяжіє до жанру фентезі, притчі чи казки. За внесок у жанр фантастики Бредбері став лауреатом премії «Гросмейстер

фантастики» (1989), отримав Всесвітню премію фентезі за заслуги перед жанром (1977), а також був включений до Залу слави фантастики Першого фендому (1996, США).

Вілсон Лоуренс див. Уілсон Лоуренс

Вудгаус Пелем Гренвілл (Вудхаус (Пі Джі), Вудхауз; англ. Pelham Grenville «P. G.» Wodehouse; 1881, Гілфорд, Велика Британія – 1975, Саутгемптон, США) – англійський письменник, драматург, комедіограф. Лицар-командор Ордену Британської імперії. Упродовж 73-річної творчої кар'єри (1902–1975) написав 96 книг. Частина його творів об'єднана в серії (наприклад, серія про Дживса та Вустера). Романи і оповідання Вудгауса гумористичного і детективного характеру досить

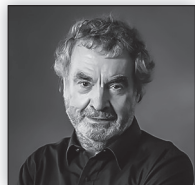
широко перекладалися в Україні в 1920–1930-ті рр. Зокрема, в перекладі Івана Кулика у 1928 був виданий роман «Псміт – журналіст».

Гарднер Джон (англ. John Champlin Gardner Jr.; 1933, Батейвія, США – 1982, Сасквегенна, США) – американський письменник, перекладач, літературознавець. Найбільше відомий своїм романом «Грендель» – переказом міфу про героя древніх саг Беовульфа. Роман «Грендель» у 1971 був визнаний одним із найкращих літературних творів року журналами «Time» та «Newsweek». Джон Гарднер – є також автором багатьох літературознавчих монографій та статей. Наукова

і літературна діяльність принесла йому низку нагород та премій: Національна премія в галузі освіти (1972), стипендія Фонду Денфорта (1973), Гугенгеймівська стипендія (1974), Премія Національного кола книжкових критиків за роман «Жовтневе світло» (1976). Після смерті Гарднера було видано два написаних ним посібники

для письменників-початківців: «Мистецтво літератури» («The Art of Fiction») і «Як стати романістом» («On Becoming a Novelist»).

Гендс Джон (нар. 1945) – англійський письменник. Відомий українському читачеві з 1993, після публікації на сторінках журналу «Всесвіт» (№ 1, 2) його роману «Перебудова господня», в якому йшлося про інтриги КДБ і ЦРУ довкола Греко-католицької церкви.

Роман «Темрява на світанку» теж побудований на українській тематиці. У передмові автор пише, що, збираючи матеріал для цього твору і прагнучі досягти правдоподібності зображуваних подій і образів, він на початку 1990-х років, під час свого чергового приїзду в Україну і Росію, зустрічався і розмовляв з багатьма політиками, військовими, громадськими діячами та журналістами, тому не дивно, що за деякими змальованими у творі персонажами вгадуються реальні постаті.

Джексон Ширлі Гарді (англ. Shirley Hardie Jackson; 1916, Сан-Франциско, США – 1965, Норт-Беннінгтон, США) – американська письменниця. Її творча кар'єра тривала понад два десятиліття, протягом яких вона написала шість романів, дві книжки мемуарів та понад 200 оповідань. Роман «Привид будинку на пагорбі» (англ. «The Haunting of Hill House») (1959) визнаний багатьма, зокрема відомим американським

письменником Стівеном Кінгом, найзначнішим твором літератури жаків ХХ століття. Крім оповідань для дорослих читачів, Джексон написала дитячу повість «Дев'ять чарівних бажань» (англ. «Nine Magic Wishes»), а також п'єсу для дітей «Погані дітки» (англ. «The Bad Children»). У серії оповідань, пізніше об'єднаних у збірку «Життя серед дикунів» (англ. «Life Among the Savages»), вона описала своє заміжжя та досвід виховання чотирьох дітей. Ці оповідання стали першими в черзі «реалістичних оповідань веселої домогосподар-

ки» у жанрі, пізніше популяризованому такими письменниками, як Джин Керр та Ірма Бомбек у 1950–1960-х рр.

Еллін Стенлі (Стенлі Бернард Еллін, англ. Stanley Bernard Ellin; 1916, Нью-Йорк, США – 1986, там само) – американський письменник детективного жанру, сценарист, тричі лауреат премії Едгара По. Першу премію отримав у 1955 в категорії «Найкраще коротке оповідання» за «Домашню партію» («Speciality of the House»), наступну – в тій самій категорії – за «Метод Блессінгтона» («The Blessington Method») у 1957, третю премію – у 1959 в категорії «Найкращий роман» за «Восьме коло» («The Eighth Circle»). Романи письменника широко відомі, але він більше знаний своїми оповіданнями, перше з яких – «The Specialty of the House» було опубліковане у травні 1948 в журналі «Ellery Queen's Mystery Magazine». У 1981 Еллін був відзначений нагородою Великого майстра Товариства письменників детективного жанру Америки, давнім членом і колишнім президентом якого він був. Його твори перекладено на 22 мови.

Карр Джон Діксон (англ. John Dickson Carr; 1906, Юніонтаун, США – 1977, Грінвілл, США) – англо-американський письменник, визнаний майстер, історик і теоретик детективного жанру. У 1930–1940-х роках постійно жив в Англії і саме там написав і опублікував переважну більшість своїх творів – близько 40 книжок, надрукованих як під його справжнім ім'ям, так і під псевдонімами Карр Діксон і Картер Діксон. У 1936 Карр вступив у Детективний клуб. Протягом кількох років був автором програми BBC «Побачення зі смертю», яка стала у майбутньому прообразом багатьох відомих телесеріалів. Під час Другої світової війни працював на радіо у відділі пропаганди. Вважається найбільшим в історії фахівцем детективу про вбивства «у закритій

кімнаті». У романі «Безтілесна людина» (або «Три труни») йдеться про загадкове вбивство професора Шарля Грімо, що сталося у його будинку в Лондоні, де убивця не залишив по собі жодних слідів. Це один з перших романів Карра, що був перекладений українською мовою Андрієм Євсою.

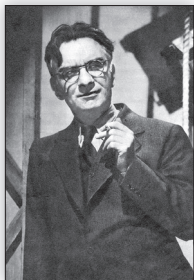
Квін Еллері (англ. Ellery Queen) – творчий псевдонім двох американських письменників, кузенів: Фредеріка Даннея (Данні), справжнє ім'я та прізвище Даніель Натан (1905, Нью-Йорк, США – 1982, там само), і Манфреда Б. Лі, справжні ім'я та прізвище Емануель Леповські (1905, Нью-Йорк, США – 1971, Роксбері, США). Перший детективний роман «Таємниця римського капелюха» був написаний

і опублікований ними в 1929. Протягом чотирьох з половиною десятиліть цей творчий дует успішно працював на ниві американського детективу. Квін Еллері – не тільки псевдонім, а й дійова особа їхніх багатьох творів – професійний автор детективних історій і детектив-аматор, який приходить на допомогу своєму батькові, інспектору поліції Річарду Куїну. Творчість братів-співавторів укладається в русло класичного детективу, де багато заплутаних логічних ходів, хибних слідів, хитромудрих пасток. У 1941 Данней заснував «Ellery Queen's Mystery Magazine», журнал, що публікував новинки детективної прози в жанрі новели. Чимало письменників-початківців, які дебютували на сторінках цього журналу, згодом стали майстрами детективу.

Квін Майкл (англ. Michael Quinn) — англійський академічний письменник, фахівець з політичної філософії та історії ідей, відомий своїми дослідженнями творчості Джеремі Бентама (1748–1832). Він є редактором кількох праць цього англійського філософа, випущених видавництвом Oxford University Press (2001–2010 pp.). Спеціалізується на науковій та філософській літературі. Автор

книжок про рівність, справедливість та утилітаризм.

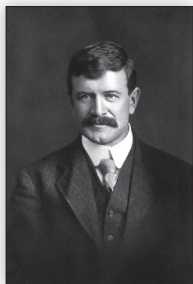
Кейн Джеймс Маллахен (англ. James Mallahan Cain); 1892, Аннаполіс, США – 1977, Хайят-свілль, США) – американський письменник, журналіст, сценарист. Вважається одним із основоположників американського «крутого» детективу. Найкращі твори Кейна в цьому жанрі – роман «Листоноша завжди дзвонить двічі» (1934) та повість «Подвійна страховка» (1936). Основні елементи його книжок – злочин, секс та жорстокість. Екранізації чорних романів Кейна – фільми «Подвійна страховка» (1944) режисера Біллі Вайлдера та «Мілдред Пірс» (1945) Майкла Кертіца стали класикою кінематографічного жанру нуар. Джеймс Кейн був ушанований званням Гранд-майстра премії «Едгар» у 1970. Продовжував писати до самої смерті, залишивши величезний літературний спадок.

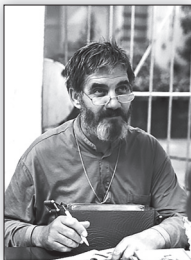
Кінг Стівен (англ. Stephen Edwin King; нар. 1947, Портленд, США) – американський письменник. Працює у жанрі жахів, трилеру, наукової фантастики та фентезі. Перший роман «Керрі» було опубліковано в 1973. Всього Кінг опублікував 63 романи, включаючи сім – під псевдонімом Річард Бахман, 24 повісті та понад 170 оповідань. Сюжети багатьох його книжок розгортаються в його рідному штаті Мен. На основі історій «короля жахів» знято низку художніх фільмів, а також намальовано велику кількість коміксів. У 2003 р. Стівен Кінг став лауреатом найвищої премії США в галузі літератури – медалі «За особливий внесок в американську літературу». У 2014 отримав Національну медаль США в галузі мистецтв. Після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну у 2022 неодноразово висловлював свою підтримку Україні, зокрема повідомив, що не продовжуватиме книжкових контрактів із Росією.

Крісті Агата (англ. Agatha Christie); 1890, Торкі, Велика Британія – 1976, Воллінгфорд, Велика Британія) – англійська письменниця, драматург, одна з найвідоміших у світі представниць детективного жанру, автор класичних героїв детективної літератури – Еркюля Пуаро та міс Марпл. Публікувалася під власним ім'ям і під псевдонімом Мері Вестмакотт (англ. Mary Westmacott). Твори Агати Крісті стали одними з найбільш видаваних за всю історію людства, поступаючись лише «Біблії» та творам Вільяма Шекспіра, а також найбільш перекладеними (7236 перекладів станом на 7 березня 2017). Її творча спадщина – понад 60 детективних романів, 6 психологічних романів та 19 збірок оповідань. Письменниці належить рекорд за найбільшим в історії числом театральних постановок. Її п'єсу «Мишоловка» вже 70 років ставлять на сценах Лондона. 1956 Агату Крісті нагородили орденом Британської імперії, а 1971 – за досягнення в галузі літератури визнали гідною дворянського титулу «дама» (англ. Dame Commander), що вживається перед ім'ям. 1957 письменниця очолила англійський Детективний клуб.

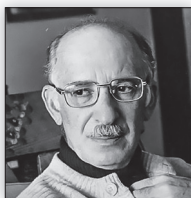

Лікок Стівен Батлер (англ. Stephen Butler Leacock; 1869, Суенмор, Велика Британія – 1944, Торонто, Канада) – канадський письменник та економіст. Мав учений ступінь доктора філософії. Автор робіт з політичної економії, з історії Канади та Англії, економіки, географії, освіти та літературної критики. Широко відомий абсурдистськими, гумористичними та сатиричними творами. У своїх коротких оповіданнях письменник зображував звичаї канадських провінційних містечок, забони та умовності буржуазної моралі, розповідав про систему виборів у США, англійський парламентаризм у гумористичному дусі. Усього Лікок видав 61 книгу. Його твори перекладено багатьма мовами. У 1946 в Канаді засновано премію імені Лікока за найкращий гумористичний твір (лауреати відзначаються медаллю імені Лікока).

Ліндемман Вернер (нім. Werner Lindemann; 1926, Гутстдорф-Альтесніц, Німеччина – 1993, Цікхузен, Німеччина) – німецький поет, прозаїк, художник. У 1943–1945 рр. служив на Східному фронті. Перші вірші, що були переважно автобіографічними, написав невдовзі після війни та опублікував у збірці «Станції». Писав вірші для дітей, але з 1980 почали з'являтися його прозові збірки, в яких він, ґрунтуючись на спостереженнях

і спогадах з дитинства та юності, зображував навколишню природу, сімейне, а також сільське життя в рамках соціалістичних буднів. У 1985 р. Академія мистецтв нагородила його премією Алекса Ведінґа (Alex-Wedding-Preis) за видатні заслуги в галузі дитячої літератури.

Маламуд Бернارد (англ. Bernard Malamud; 1914, Нью-Йорк, США – 1986, там само) – американський письменник і педагог. Народився у сім'ї єврейських іммігрантів із міста Кам'янця-Подільського (Хмельницька область, Україна).

У 1961–1986 рр. очолював відділення літератури коледжу Беннінгтон у Вермонті. Був президентом американського ПЕН-клубу (1979–1981), членом Американської академії мистецтв і наук. Двічі нагороджений Національною премією з літератури: за «Чарівне барило» в 1959 і за роман «Майстерні» в 1967, того ж року удостоєний премії Дж. Пулітцера. Був лауреатом літературних премій Бней-Брит, університету Брандайза, американського Академічного інституту мистецтв, наук та белетристики. У заслугу йому ставиться так зване «єврейське відродження» у сучасній американській літературі: єврейські мотиви пронизують усі книжки письменника. Його хвилює тема моральної мудрості, що здобувається у стражданнях. З поєднання реальності та фантазії в його творах постає світ, подібний до того, в якому ми живемо, і в той же час відмінний від нього.

Марч Вільям (англ. William March; 1893, Мобіл, США – 1954, Новий Орлеан, США) – американський письменник, майстер психологічної прози. Під час Першої світової війни служив у морській піхоті США. Був удостоєний найвищих нагород, включаючи Хрест за видатні заслуги, Військово-морський хрест та французький Військовий хрест. Військовий досвід та посттравматичний

стресовий розлад лягли в основу багатьох творів письменника. Марч є автором шести романів та чотирьох збірок оповідань. Його романи: «Компанія К» (1933), «Входь у двері» (1934), «Талло-ни» (1936), «Задзеркалля» (1943), «Острів Жовтня» (1952) і «Дурна кров» (1954) є психологічними дослідженнями характеру героїв, у яких його власні душевні муки переплітаються з конфліктами, породженими класовими, сімейними, сексуальними та расовими проблемами. Унікальний авторський стиль Марча можна визначити як «класичний модерн».

Мортон Джон (повне ім'я англ. John Cameron Andrieu Bingham Michael Morton) 1893, Тутінг, Південний Лондон, Велика Британія – 1979, Вортінг, Велика Британія) – англійський письменник-гуморист і журналіст. Протягом сорока років вів сторінку гумору «By the Way» в лондонській газеті «Daily Express», друкуючи свої гуморески, пародії і фейлетони під псевдонімом Бічкоумер (англ.

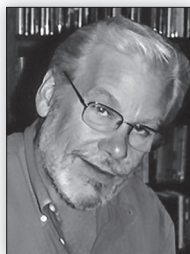
Beachcomber). Свою першу збірку про Бічкоумера – «Містер Тейк», опублікував у 1929, протягом наступних 30 років було опубліковано ще 17 збірок. «Алібі мерця» – це пародія на шаблонні детективні романи (із книжки вибраного «Найкраще з Бічкоумера», 1963).

Олійник Степан Іванович (1908, с. Пасицели (тепер Подільський р-н, Одеської обл. – 1982, Київ) – український поет-гуморист і сатирик, журналіст. Друкуватися почав 1926. Для творів митця характер-

ні актуальність тематики, сатирична гострота, політична цілеспрямованість, соковитий український гумор. Працював у газетах «Червоний степ», «Чорноморська комуна», «Вісті», «Радянська освіта», «Колгоспник України». Протягом багатьох років був членом редакційної колегії сатиричного журналу «Перець», у 1946 – 1952 завідував відділом фейлетонів журналу. Обирався членом президії Спілки письменників України.

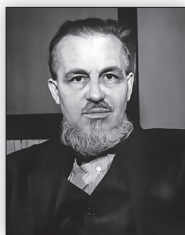
Є автором збірок сатиричних творів «Мої земляки», «Наші знайомі», «З щирим серцем, а про декого з перцем», «Здоровенькі були», «Дозасідався», «Батьки і діти», «Готов почати все спочатку», «Де Іван?» та ін. Земляки письменника щороку проводять на Одещині Олійниківські дні та Олійниківські читання. Засновано також Всеукраїнську літературну премію імені Степана Олійника та Благодійний фонд.

Пронзіні Білл (англ. William John Pronzini, більш відомий як Bill Pronzini; нар. 1943, Петалума, США) – американський письменник у жанрі детективної прози (псевдоніми Джек Фокс, Алекс Саксон). Пише також разом з Джеффрі Майнером Воллманном під спільними псевдонімами Роберт Гарт Девіс і Вільям Джеффрі. Він є активним складачем антологій: зібрав їх понад 100, більшість з них є зібраннями детективних,

науково-фантастичних романів і вестернів. Відомий як творець «безіменного детектива» (англ. Nameless Detective) із Сан-Франциско, який був героєм понад 40 його книг із початку 1970-х до 2000-х. Має численні літературні премії та нагороди за досягнення в жанрі детективної прози.

Рекс Стаут (англ. Rex Todhunter Stout; 1886, Ноблсвіл, США – 1975, Данбері, США) – американський письменник, автор детективних романів, у яких яскраво відображено такі риси американського

суспільства 1930 – 1970-их, як расова дискримінація та тотальне втручання ФБР у життя громадян. Активно займався громадською діяльністю. Літературна кар'єра Стаута розпочалася у 1910-х. У 1929 було опубліковано його першу книжку «Подібний до бога» (англ. «How Like a God»), психологічний роман, написаний від другої особи. Першою книжкою Стаута про Ніро Вульфа та Арчі Гудвіна став роман «Вістря списа» (англ. «Fer-de-Lance»), 1934. Цикл творів про Ніро Вульфа вважається однією з вершин світової детективної літератури. У них автор відобразив свій світогляд, заснований на гуманістичних засадах. Книжки Стаута перекладені 35 мовами і випущені по всьому світу загальним тиражем 70 млн пр. Роман «Де Цезар кров'ю стікав» (1938) увійшов до списку «100 найкращих детективних романів XX століття» за версією Незалежної асоціації торговців детективною літературою. У 1958 був президентом Товариства письменників детективного жанру Америки.

Сігел Ерік (Erich Wolf Segal; 1937, Нью-Йорк, США – 2010, Лондон, Велика Британія) – американський письменник і сценарист, професор грецької та латинської літератури в Гарвардському, Єльському та Принстонському університетах. У 1967 написав сценарій для анімаційного фільму «Жовта субмарина» для «Бітлз», в 1970 опублікував повість «Історія кохання», яка стала бестселером і була перекладена 33 мовами. У 1977 Сігел опублікував продовження «Історії кохання» – роман «Історія Олівера». Твори митця балансують між двома провідними темами: університетське або наукове життя.

Слезар Генрі – (англ. Henry Slesar; 1927, Нью-Йорк, США – 2002, там само) – американський письменник, прозаїк і сценарист, автор численних детективних і науково-фантастичних оповідань. Справжнє

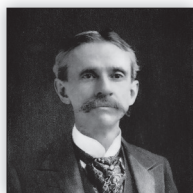
ім'я – Генріх Шлоссер (Henry Schlosser). Друкувався також під літературними псевдонімами О. Х. Леслі (англ. O. H. Leslie) і Джей Стріт (англ. Jay Street). У 1955 у вересневому номері журналу «Imaginative Tales» було опубліковано його перше оповідання «The Brat». Творчість автора поступово мігрувала від фантастики до таких гостросюжетних жанрів, як детективи, містика та хорор. Здобув популярність переважно як автор кримінальних історій.

На замовлення кінорежисера А. Хічкока Слезар написав понад 50 сценаріїв для серіалу «Альфред Хічкок представляє». Творча спадщина письменника включає 6 романів, близько 500 оповідань, 55 радіоп'єс та понад 100 сценаріїв кіно- та телефільмів.

Соколянська (Голенищева) Гелена (1940 – 2010, Одеса) – український філолог-славіст, поетеса. Закінчила філфак Одеського державного університету. Публікувалася в республіканському міжвідомчому науковому збірнику «Слов'янське літературознавство і фольклористика» (Київ), журналах «Советское славяноведение» (Москва),

«Мир Паустовского» (Москва), «Оазис» (Німеччина), одеських альманахах «Золотая Ника», «Дерибасовская – Ришельевская», «Літературна Одеса», «АВЕ» (Нью-Йорк – Москва – Одеса). В останні роки працювала у жанрі історико-біографічного нарису.

Стоктон Френк Річард (англ. Frank Richard Stockton, 1834, Філадельфія, США – 1902, там само) – американський письменник, гуморист. Стоктон починав як автор для дітей і протягом довгого часу був помічником редактора популярного журналу «St. Nicholas Magazine». Серед

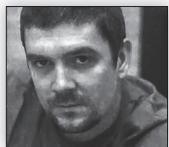
його відомих дитячих творів – «Казки Тінг-а-Лінг» («Ting-a-Ling Tales», 1870) та «Принц-плавець» («The Floating Prince», 1881). Багато оповідань Стоктона містять фантастичні елементи. Писав у жанрі

ранньої наукової фантастики та історичні нариси про піратів. Був членом Американської академії мистецтв та літератури.

Тоффлер Елвін (англ. Alvin Toffler; 1928, Нью-Йорк, США – 2016, Лос-Анджелес, США) – американський письменник, соціолог і футуролог, один із авторів концепції «інформаційної цивілізації», яка базується на створенні глобального інформаційного простору, автоматизації праці

та пріоритеті інтелектуального капіталу. Всесвітнє визнання принесли Тоффлеру його праці з найактуальніших проблем, що постали перед сучасною цивілізацією. Серед них: «Футурошок» (1970), «Споживачі культури» (1973), «Доповідь про екоспазм» (1975), «Третя хвиля» (1980), «Передбачення та передумови» (1983), «Адаптивна корпорація» (1985), «Метаморфози влади» (1990).

Уїлсон Лоуренс – британський журналіст і письменник-фрілансер. Працював у середині ХХ ст. У центрі його уваги були військова історія та морські таємниці. Спеціалізувався на жанрі «драматизованої документалістики»:

брав реальні історичні події та доповнював їх свідченнями (іноді сумнівними), щоб створити захоплюючий сюжет. Його нариси часто включалися до збірок «неймовірних, але правдивих» історій, таких як «Fifty True Mysteries of the Sea» (1979). Біографи та дослідники історії флоту ставляться до Уїлсона скоріше як до міфотворця, ніж як до історика.

Феденьов Родіон (Рудольф) Костянтинович (1942, Тула, СРСР – 2007, РФ) – письменник, публіцист, драматург. Член НСПУ. Жив і працював в Одесі. Лауреат муніципального конкурсу «Твої імена, Одесо!», символічної Міжнародної Дерібасівської премії Європейського інтерклубу «Дім Дерібаса»

за внесок в історію, культуру та економіку Одеси. Феденьов – автор

романів «Де Рібас», «Одеський герцог», книжки «Перші градоначальники Одеси» та понад трьохсот статей на теми екології, історії, театру та культури, літературних есеїв. Друкувався у найбільш популярних одеських виданнях.

Шелудяков Олександр Григорович (1928, с. Нікольське, Томська обл., СРСР – 2010, РФ). Член СПУ з 1973. Автор книг «Васюганские были» (1964), «Из племени Кедр» (1973), «Югана» (1982). Автор документального дослідження «Тайна половецкой летописи». Друкувався в періодичній пресі.

Шукурджі Самадін Велішайович (Самад Шукур) (нар. 1939, с. Менджабу, Нижньогірського району, Кримська АРСР) – поет, письменник, один із представників кримськотатарської інтелігенції. Закінчив Ташкентську вищу школу МВС. З 1992 член Кримської організації НСПУ, з 2004 до 2012 входив до складу Президії НСПУ. Пише кримськотатарською та російською мовами. Автор збірки оповідань «Брызги водопада», збірки повістей «На перекрестках» та численних публікацій у колективних збірниках.

Шупта Дмитро Романович (нар. 1938, с. Курінка, Полтавська обл., УРСР – 2026, Одеса, Україна) – поет-лірик, перекладач. Член НСПУ, НСЖУ. Автор понад 70 окремо виданих збірок лірики, 20 із них – музичні видання: вокальні цикли та збірки вокальних творів для дорослих і дітей. Лауреат Міжнародної літературної премії імені Г. Сковороди та низки інших міжнародних і всеукраїнських премій. Відомий поет-мариніст. За творчість, пов'язану з морем, отримав медаль «Морська Слава України» та відзнаку командувача ВМС Збройних Сил України «За заслуги перед ВМС України». Заслужений працівник культури України.

ПОКАЖЧИКИ

ПОКАЖЧИК ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

ЗБІРНИКИ, АЛЬМАНАХИ

Вісник Таврійської фундації	<i>Херсон</i>
Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя	<i>Ніжин</i>
Степ	<i>Херсон</i>

ЖУРНАЛИ

Всесвіт	<i>Київ</i>
Кур'єр Кривбасу	<i>Кривий Ріг</i>
Літературна Одеса	<i>Одеса</i>
Літературний Чернігів	<i>Чернігів</i>
Море	<i>Одеса</i>
Радянська жінка	<i>Київ</i>

ГАЗЕТИ

Багатонаціональна Одещина	<i>Одеса</i>
Вечерня Одесса	<i>Одеса</i>
Деснянська правда	<i>Чернігів</i>
Думська площа	<i>Одеса</i>
Літературна Україна	<i>Київ</i>
Морские ведомости Украины	<i>Одеса</i>
Моряк Украины	<i>Одеса</i>
Наддніпрянська правда	<i>Херсон</i>
Одеські вісті	<i>Одеса</i>
Порто-Франко	<i>Одеса</i>
Прес-кур'єр	<i>Одеса</i>
ЧЕline	<i>Чернігів</i>
Чорноморські новини	<i>Одеса</i>

ПОКАЖЧИК ІМЕН

У показчику за абеткою подано усі прізвища, які зустрічаються у виданні. Число в дужках є посиланням на сторінку показника, на якій згадується конкретне прізвище, без дужок – є номером бібліографічного запису.

Амельченко Ю. (69)

Бартелмі Д. (3), 20, (41)

Бах Р. 21, 56, (41)

Бендер Г. 51, 57, (42)

Березінський В. 106, 107

Берклі Е. 14, (42)

Білаш О. (11, 12)

Бірмінгем Д. 26, (42, 43)

Бірс А. 18, 25, (43)

Бомбек І. (46)

Братан М.І. (73)

Бредбері Р. (3, 9), 9, 27, 52, (43, 74, 119)

Бутузов О. 50

Вайлдер Б. (48)

Вік-Кошовий В. 80

Вельможко В. 91, (68)

Вієр Х. 95

Воллманн Д. М. (52)

Ворожейкина Е. 112

Ворохаєв А. 107

Вудгауз (Вудгаус) П.Г. 12, 42, (44)

Гай А. 81

Гаранін В.М. 74, 106, 107, 111, 114, 116, 120

Гарднер Д. (3, 9), 22, 29, (44)

Гендс Д. (3, 9), 4, 28, (45)

Глігач В. (72)

Гнатюк Д. (12)

Голобородько Є.П. 72

Голобородько Ю.К. 72, (66, 71-73)

Голобородько Я.Ю. 77

Горст Г.М. 106, 107

Демидова О.П. 46

Джексон Ш. 43, (45)

Дзюба І.М. 79

Дмитрієв С.В. 117

Дубров Б. 117, 118

Еллін С. 19, (46)

Єлістратенко Т. 17

Загороднюк В.С. 80

Здражко А.Є. 92

Зелена Л.І. 75, 76

Зінкевич В. (12)

Зленко Г.Д. 106, 107

Ищук И. 99

Каляка М. 80

Камю А. (38)

Карр Д.Д. (3, 9), 1-2, 17, (35, 46, 47)

Квін Е. (3, 9), 3, 13, (36, 47)

Квін М. 44, 53, (47)

Кейн Д.М. (3), 6, 23, (38, 48)

Керр Д. (46)

Кертіц М. (48)

Кінг С. 33, (45, 48)

Коваленко С. 112, (40)

Козакова Н. 9

Колісніченко А.І. 106

Конак С.В. 108, 109, 111, 113

Костюченко П. 7

Кочур Г. 97

Кракалія Р.Т. 98, 115, 116

Крісті А. (3, 9), 11, 15, (49)

Кулик В. 53, 55

Кулик І. (44)

Куоммен Д. (9)

Курило О. 81

Лікок С.Б. (9), 32, 35, (49, 87, 98)

Ліндеман В. (3, 6), 7, (50)

Лойтра П. (97), 115, 119

Лукаш М. 97

Маков О. (40)

- Маламуд Б. 36, 49, (50, 99)
 Маринчик С. (4, 5, 10), 68, 83, 84, 85, 86, 88, 89, (67)
 Марч В. (3, 9), 8, 30, 54, (51, 80)
 Марченко Л. 21, 25, 30, 73
 Маслій М. (11)
 Михайлевський А.Ф. 111
 Мокренко А. (12)
 Мокрицька Г.П. 75, 76
 Молдаван Л. (11)
 Мороз В.Д. 114, 118
 Мортон Д. (3, 9), 10, 16, (51)
- Небоян В.** 120
 Невмитий В. І. 120
 Немченко І. 94
 Носенко В. 3, (36)
- Олійник С.І.** (13), 65, 66, 93, 102, 114, 116, 118 (51, 52, 69)
 Олійників О.С. 120
 Орлова З.С. 75
 Осадчук П. 113
 Осипенко Ю. 69
- Павличко Д.** (4, 11-15), 70, 100, 102, (68)
 Палієнко М. (69)
 Прокопенко Т. 10, 11
 Пронзіні Б. 45, (52)
 Прочай Н.В. 83
 Птащенко О. 84
- Ревуцький Л.** (10)
 Різниченко (Різників) О. (69), 111, 113, 114, 116, 117, 118
- Самойленко Г.В.** 92
 Сан-Донато, графиня 46
 Сергієвич Д. 120
 Сігел Е. (3, 9), 24, (53)
 Слесар (Слезар) Г. 37, 38 (53, 54)
 Сльозка М. (9), 84, 103-105
 Соколянська (Голенищева) Г. 46, (54)
 Стаут Р. 3, (36, 52, 53)
- Степанов Ф. 97
 Стоктон Ф. (9), 55, (54)
 Стриженюк С.С. 116
 Суховецький М.М. 111, 114, 117, 118
 Сушинський Б.І. 113, 114, 116, 118
- Тербер Д.** (9)
 Тоффлер Е. (3, 9), 5, 50, (37, 55)
 Трохліб В.І. 110
 Троянський В. 118
- Уїлсон (Вілсон) Л.** 39, 40, 47, 58, (44, 55)
- Феденьов Р.К.** 34, (55, 56)
- Хеллер В.** (42)
 Хічкок А. (54)
 Ходаківська К. 8
 Хмель В. (99, 115)
 Худолій М. 84
- Цісик К.** (12)
- Чамлай Н.** 114, 118
 Черкашенко І.М. 98, 111
- Шевченко Т.Г.** (11), 79
 Шекспір В. (49)
 Шелудяков О. 31, 48, (56)
 Шовкун В. 5, (37)
 Шукур (Шукурджі) С.В. 41, (56)
 Шупта Д.Р. (4, 11, 13, 39, 40, 56, 68), 59-64, 67, 71, 87, 93-97, 100, 102, 105, 111, 112, 114, 117-119
 Шупта-В'язовська О. 64, 96, (40)
- Щепій Д.** 87
 Щерба Т. 90
 Щипківський Г. 106, 107, 120
- Яні А.І.** 59, 63, 64, 95, 96, 112, 115, 119, (39, 40)

СВІТЛИНИ З ОСОБИСТОГО АРХІВУ

Андрій Іванович Євса. Одеса, 2012 р.

Батьківська хата А.І. Євси, с. Іваниця, Чернігівська обл.

Випускники 7-го класу. Іваниця, 1941. Андрій Євса – у другому ряду, шостий зліва

На військовій службі, 1945-1952 рр.

Студенти Одеського державного педінституту іноземних мов на демонстрації 7 листопада 1952 р.

Одеса, вул. Преображенська, 1954 р.

*Випускники і викладачі Одеського державного педінституту іноземних мов.
А. Євса – у другому ряду, п'ятий зліва, 1954 р.*

Скадовськ, 1957 р.

*Андрій Євса з дружиною Валентиною та донькою Тетяною.
Нова Каховка, 1962 р.*

*У клубі ветеранів
Дніпровського району. Херсон,
грудень 2002 р.*

*Андрій Євса з Юрієм Голобородьком.
Херсон, січень 2002 р.*

В Одеській національній науковій бібліотеці, у відділі літератури іноземними мовами. Одеса, серпень 2011 р.

*Андрій Євса та Станіслав Маринчик
на VI з'їзді Національної спілки письменників України.
Київ, жовтень 2011 р.*

В Одеській національній науковій бібліотеці, на презентації книжкової виставки, присвяченої 70-річчю від дня народження поета, прозаїка, публіциста, лауреата Державної літературної премії ім. Олесь Гончара Олексі Шеренгового (1943-2008). Одеса, березень 2013 р.

Зліва-направо: Василь Вельможко, Дмитро Павличко, Дмитро Шупета, Андрій Євса. Одеса, 2013 р.

Літературні читання з нагоди 105-ї річниці від дня народження поета-гумориста Степана Олійника в Одеській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. С. Грушевського.

Зліва-направо: Микола Палієнко, Юліана Амелеченко, Андрій Євса, Олекса Різників. Одеса, березень 2013 р.

Андрій Євса та Олекса Різників. Одеса, березень 2013 р.

Міжнародна літературна премія імені Миколи Гоголя «Тріумф» — недержавна громадська нагорода, заснована у 1998 році Чернігівським медіа-клубом за сприяння Національної спілки письменників України та міжнародних громадських організацій. Вона покликана підтримувати українське книговидавництво, видатних письменників, перекладачів, митців та діячів культури, які популяризують українську літературу.

У 2016 році лауреатом премії став перекладач Андрій Євса (посмертно) — за переклади творів класиків світової літератури та сучасних українських письменників, значний внесок у пропаганду української літератури в світі.

З ТВОРЧОГО ДОРОБКУ ПЕРЕКЛАДАЧА

Андрій ЄВСА

СЛОВО ПРО ПОБРАТИМА

Юрій Костянтинович Голобородько дещо молодший за мене.
На превеликий жаль, він відійшов уже у вічність.

Юрій встиг зробити багато добрих справ і залишив про себе добру пам'ять у всіх тих, з ким йому довелося працювати, зустрітися на своєму життєвому шляху. Певен, багато з них часто згадують його добрим словом.

Я Юрія не згадую. Я його не забуваю. Він у моїй пам'яті завжди. Він зі мною завжди.

Хай мене вибачить читач, але, щоб сказати про Юру більше, згадати мені доведеться дещо з власного минулого.

Призваний до війська під час війни, я ще понад 6 років служив після її закінчення. У 1948 році, маючи звання сержанта, був делегатом З'їзду відмінників бойової й політичної підготовки Прикарпатського військового округу, що відбувався в Будинку офіцерів у м. Львові. Незабаром після з'їзду мене відшукали у полку, в якому я служив, – з'явився кореспондент нашої військової газети. Він мав завдання написати про мене нарис, і йому потрібно було зі мною зустрітися.

Тим кореспондентом був рядовий Юрій Голобородько. Отже, наша перша зустріч була цілком офіційною. Газета з нарисом, на жаль, не зберіглася, а враження від зустрічі з цією неординарною людиною залишилося на все життя.

Після демобілізації в 1951 році я закінчив Одеський інститут іноземних мов, учителював у містах Скадовськ та Нова Каховка, а в 1961 році з матір'ю, дружиною й донькою переїхав до Херсона. На одному поверсі зі мною мешкав з дружиною й донькою відомий херсонський журналіст Володимир Глігач, який на той час працював у редакції обласної молодіжної газети «Ленінський прапор». Вечорами після роботи він зазвичай заходив до мене, й ми обмінювалися новинами, обговорювали свіжі події, загалом спілкувалися.

І ось одного разу, відчиняю на його дзвінок двері, й він, тільки-но переступивши поріг, запитує:

– Ти де служив?

– А в чому справа? – запитую я.

Володя пояснив:

– Я в редакції якось сказав: «Як говорить мій сусід Євса...», і мій редактор попросив мене: «Запитай свого сусіда, де він служив». Тим «його» редактором був Юрій Голобородько.

Отже, наша друга зустріч з Юрієм відбулася через 13 років.

Тоді він і розповів мені про важкі дні окупації, перебування у фашистських таборах, добровільний вступ до лав Червоної Армії під час війни та службу після війни. Ми з ним служили в легендарній 24-й Залізній дивізії в різних частинах (він був мінометником, я – радистом) і знайомі, звичайно, не були.

Маючи літературний хист, Юрій часто надсилав дописи до нашої військової газети. Там звернули увагу на його талановиті дописи, а коли в редакції звільнилося місце кореспондента, він був зарахований у штат редакції.

Так трапилося, що першим редакційним завданням штатного військового кореспондента, рядового Юрія Голобородька, було завдання написати нарис про відмінника бойової й політичної підготовки, сержанта Євсу.

Мабуть, бажаючи виконати своє перше офіційне редакційне завдання якомога краще, Юрій трохи хвилювався, а тому й запам'яталось йому незвичне прізвище Євса.

Юрій теж демобілізувався у 1951 році. Закінчив історико-філологічний факультет Дніпропетровського університету, теж учителював. І ось тепер був редактором обласної молодіжної газети.

Ще майже півстоліття (48 років) після нашої другої зустрічі ми з Юрієм були завжди поруч.

Коли я почав перекладати твори англомовних письменників, він став моїм першим радником і редактором. До Національної спілки письменників України Юрія прийняли в 1978 році, мене на 15 років пізніше. Наступні 15 років ми з ним – члени колективу Херсонського відділення НСПУ, який протягом 35 років очолював Микола Іванович Братан. Ми були щирими товаришами – часто зустрічалися, радилися, дискутували, святкували наші ювілеї... Такими зоставалися ми й після мого переїзду до Одеси.

Член Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України, лауреат обласної премії імені Іллі Кулика Юрій Костянтинович Голобородько майже до останнього дня працював редактором обласної газети «Ветеран». Він живе серед нас своїми книгами, газетними публікаціями, добрими справами.

Юрій з нами завжди. Юрій завжди зі мною.

Одеса 2010 р.

**Текст подано за книгою:
Педагог. Письменник. Журналіст: Юрій Костянтинович
Голобородько в спогадах, листах і матеріалах.
Харків, 2011.**

Рей БРЕДБЕРІ

УСМІШКА

Черга на міській площі зібралась о п'ятій годині ранку, коли ніде ще не світилося, а далеко в навколишніх селищах співали півні. О сьомій, коли розвидніло і почав розходитися туман, стало видно руїни будинків і постаті людей, які по двоє, по троє йшли на ринок і на фестиваль.

Хлопець стояв у черзі за двома чоловіками, що голосно розмовляли між собою. В холодному повітрі кожне слово лунало ніби вдвоє гучніше. Тупцюючи на місці й хукаючи на червоні від холоду, порепані руки, він дивився на грубий домотканий одяг тих, що стояли перед ним, і на довгу чергу чоловіків та жінок попереду.

— Гей, хлопче, а ти що робиш тут так рано? — запитав чоловік, який стояв позад нього.

— Стою в черзі, — відказав хлопець.

— Чом би тобі не поступитися своєю чергою тому, хто справді розуміється на таких речах?

— Дайте малому спокій,— раптом сказав, озирнувшись, один з тих, що стояли попереду.

— Та я ж пожартував. — Чоловік позаду поклав руку хлопцеві на голову, але той сердито скинув її. — Мені стало дивно, що він о такій ранній годині не в ліжку.

— Він справжній знавець мистецтва, щоб ви знали, — знову озвався чоловік, який заступився за хлопця. Звали його Грігсбі. — Як тебе звати, хлопче? — запитав він.

— Том.

— Том збирається плюнути сильно і влучно, правда ж?

— А як же.

У черзі засміялися.

Трохи далі попереду якийсь чоловік продавав каву в потрісканих, щербатих чашечках. Том бачив маленьке тепле багаття і рідину, що кипіла в іржавій каструлі. То не була справжня кава. Її робили з диких ягід, що росли на луках за містом, і продавали

по пенні за чашечку. Нею можна було хіба що зігріти шлунок, та й купував її мало хто — не кожен міг дозволити собі таку розкіш. Том обернувся й подивився туди, де за зруйнованою бомбою стіною видно було кінець черги.

— Кажуть, вона всміхається,— мовив він.

— Еге ж, усміхається,— озвався Грігсбі.

— Кажуть, її зроблено з олійної фарби й полотна.

— Так. І тому я думаю, що це не оригінал. Оригінал, я чув, був намальований багато раніше на дереві.

— Кажуть, їй чотири століття!

— Можливо, й більше. Ніхто не знає напевне, який нині рік.

— Дві тисячі шістдесят перший.

— Авжеж, хлопче, так кажуть. А може, все це брехні! Може, й тритисячний чи п'ятитисячний, хто знає? Деякий час усе було в такому жахливому безладді, що до нас дійшли тільки жалюгідні рештки.

Черга посунулася трохи вперед холодною бруківкою.

— Ми скоро її побачимо? — нерішуче спитав Том.

— Через кілька хвилин. Щоб тримати людей на відстані, її обнесли оксамитовою огорожею на чотирьох мідних стовпцях — усе найвищого ґатунку. І запам'ятай, Томе: ніякого каміння. Кидати в неї каміння заборонено.

— Гаразд, сер.

Сонце, підбившись у небі, пригріло дужче, і люди в черзі почали знімати з себе вбогий верхній одяг і засмальцьовані капелюхи.

— А чого ми всі тут стоїмо? — нарешті запитав Том. — Тільки щоб плюнути?

Дивлячись на сонце й навіть не повернувши голови до Тома, Грігсбі відповів:

— Знаєш, Томе, на це є багато причин. — Він машинально сягнув рукою до давно обірваної кишені по неіснуючі сигарети. Том бачив такі жести вже хтосьна скільки разів. — Вся річ у ненависті, в н е н а в и с т і до всього м и н у л о г о. Ти ж знаєш, Томе, як ми опинилися в такому становищі, коли міста наші — руїни, дороги геть розбито бомбами, а добра половина полів світиться поночі від радіоактивності. Хіба не так?

— Так, сер, ваша правда.

— Сталося так, Томе, що люди ненавидять те м и н у л е, яке залишило їм самі уламки та руїни. Така вже людська вдача. Може, це й нерозумно, але нічого не вдієш — така людська вдача.

— Навряд чи лишилося що-небудь, чого б ми не ненавиділи, — сказав Том.

— Атож. І особливо — всю ту скажену зграю, що керувала нами в м и н у л о м у. Ось тому ми й приходимо сюди на ці вівторкові свята. Ми голодні, холодні, живемо в печерах чи де там ще, не працюємо, не куримо, не п'ємо і маємо лише оці наші свята, Томе, лише с в я т а!

Том пригадав минулі свята — те, коли вони дерли й палили на площі книжки і всі дуже веселилися, і свято науки місяць тому, коли притягли на площу останній автомобіль. Кожен, кому пощастило в жеребкуванні, дістав дозвіл ударити по ньому один раз молотком...

— Ти питаєш, чи пам'ятаю я про це, Томе? Авжеж. Ще й як пам'ятаю! Мені випало розбити переднє скло. Ти чуєш? Скло! Боже мій! Який чарівний був звук! Дзінь! Брязь!..

Том уявив собі, як те скло розсипалось на безліч дрібненьких блискучих осколочків.

— А Білл Хендерсон!.. Йому випало розбити двигун. О, він зробив це швидко і вправно! Тор-р-рох!.. Але найкраще було, коли знищили завод, який усе ще намагався виробляти літаки, — згадавав далі Грігсбі. — Боже, який то був чудовий вибух!.. А потім ми знайшли фабрику газетного паперу та військовий склад і разом висадили їх у повітря. Ти уявляєш собі, Томе?

— Уявляю, — трохи подумавши, відказав Том.

Наближався полудень. У гарячому повітрі плавали міазми зруйнованого міста, серед руїн плазувала всіляка погань.

— А чи повернеться все те коли-небудь, містере?

— Що? Цивілізація? Ніхто цього не бажає. І я перший.

— На якусь частку її я міг би погодитись, — приєднався до розмови ще один чоловік. — Було в ній і дещо добре.

— Не забувайте собі голови дурницями! — вигукнув Грігсбі. — Тепер це вже неможливо.

— Ой, а таки з'явиться колись який-небудь сміливий фантазер і все владнає, — знову сказав той чоловік. — Згадаєте моє слово.

— Ні, не буде цього, — заперечив Грігсбі.

— А я кажу, буде. Хтось із доброю душею, що зможе повернути нам невелику частку цивілізації — таку, щоб ми могли жити в мирі...

— Найперше, що ви дістанете, буде війна.

— А може, цього разу буде інакше...

Нарешті вони досягли центру площі, де було обгороджене місце. Тим часом до міста в'їжджав вершник з якимсь папірцем у руці.

Том, Грігсбі та інші дивилися довкола широко розплющеними очима, посувалися вперед і, готуючись плювати, збирали в роті слину. Від хвилювання серце Тома лунко калатало. Гаряча земля пекла босі ноги.

— Ось ми й прийшли, Томе. Плюй.

Чотири поліцаї з жовтими нашивками на рукавах — знаками їхньої влади над іншими — стояли обабіч огорожі і пильнували, щоб ніхто не кинув камінь.

— Бачиш, — сказав Грігсбі, — кожен вважає, що він дістав свій шанс. Ти розумієш, Томе? Ну, давай!

Том стояв і дивився на картину.

— Плюй же, Томе!

У роті Тома пересохло.

— Не барися, Томе, не затримуй інших!

— Але ж вона прекрасна... — поволі мовив Том.

— Ну, то я плюну за тебе!

Грігсбі плюнув, і слина зблиснула проти сонця. На картині жінка спокійно й таємниче усміхалася до Тома, а він дивився на неї, і його серце ще дужче калатало в грудях, а у вухах бриніла незнана музика.

— Вона прекрасна... — знову мовив він.

— Плюй же, поки поліція не...

— Увага!.. — розляглося над площею.

Черга замовкла. Щойно Тома лаяли за те, що він затримує інших, а тепер усі повернулися до вершника, що виїхав на площу.

— Як вона називається, сер? — тихо запитав Том.

— Картина? Здається, «Мона Ліза»... Так, Томе, «Мона Ліза».

— Оголошення! — вигукнув вершник. — Адміністрація ухвалила рішення сьогодні опівдні віддати картину на площі в руки тих, хто там буде, щоб вони мали змогу взяти участь у її знищенні!..

Том не встиг і ойкнути, як навколо зчинився страшенний гвалт. Боляче штовхаючись, натовп поніс його до картини. Поліцаї, рятуючись, розбіглися геть. Почувся різкий звук розірваного полотна. Безліч рук, мов дзьоби голодних птахів, тяглися до картини й роздирали її на шматки. Тома майже проволокли по знищеному портрету. Сліпо наслідуючи інших, він ухопився за край фарбованого полотна, смикнув, затис у руці відірваний клапот, а тоді впав і, відчуючи болючі удари багатьох ніг, викотився з натовпу.

Закривавлений, у подертому одязі, він бачив, як старі жінки замислено розглядали клаптики полотна, а чоловіки трошили раму, відривали рештки картини й дерли їх уцент. Один лише Том стояв осторонь на розбурханій площі. Опам'ятавшись, він поглянув на свою руку, що стискала схований на грудях клаптик полотна.

— Гей, Томе! — гукнув Грігсбі.

Нічого не відповівши, Том заплакав і чимдуж побіг геть. Засунувши міцно стиснуту руку під одяг, він, не озираючись, вибіг розбитою бомбами дорогою в поле, перебрів неглибокий струмок, а тоді попростував далі й десь перед заходом сонця дістався до невеличкого селища. Близько дев'ятої години, перейшовши селище, він ступив на подвір'я зруйнованої ферми. В глибині подвір'я, у відлілій половині силосної вежі, спали його мати, батько, брат. Том швидко прослизнув у маленькі двері й тихо ліг долі.

— Томе! — тихенько покликала в темряві мати.

— Ти де був? — гримнув батько. — Ось я тобі вранці покажу! — Брат штурхонув Тома ногою.

— Годі, спіть, — півголосом мовила мати. Том дістав ще одного штурхана ногою.

Затамувавши дух, він лежав із заплющеними очима і міцно притискав руку до грудей. Минуло з півгодини. Довкола було тихо.

Потім хлопець відчув на собі холодне бліде проміння. Високо в небі плив місяць. Маленька смужка його світла пробилася до силосної вежі, помалу проповзла по тілу Тома й торкнулася обличчя. Тільки тоді він обережно, сторожко дослухаючись до віддиху тих, що спали поруч, випростав руку, повагався, глибоко зітхнув, а тоді завмер, розтулив кулак і старанно розрівняв невеличкий клаптик вкритого фарбою полотна.

В його руці була У с м і ш к а.

Том дивився на неї при блідому світлі, що лилося з нічного неба, і подумки знову й знову повторював: «Усмішка... Чарівна Усмішка...»

Навіть після того, як десь через годину він обережно згорнув і сховав той клаптик, Усмішка стояла в нього перед очима. Він заплющив очі і навіть у темряві бачив перед собою Усмішку. Він бачив її, теплу та ніжну, і вві сні, коли весь світ затих і тільки місяць, спершу піднімаючись, а потім, уже над ранок, опускаючись, плив у холодному небі.

Мал. згенеровано ШІ

Вільям МАРЧ

БІЛЛОВІ ОЧІ

Сестра ввійшла до кімнати, де сидів Білл, і подивилася навколо: чи все готове до приходу лікаря. У їхній лікарні не звикли до таких знаменитостей, і щоразу, коли він приходив оглянути Білла, сестра боялася почути від нього запитання, на яке не зможе відповісти, — про щось таке, що вона вивчала, ще будучи практиканткою, і тоді ж таки забула, як-от: «Дайте визначення лімфи, міс Коннорс, і коротко сформулюйте її роль в організмі людини». Вона провела пальцем по столу, побачила на пальці бруд і швидко повела оком, шукаючи ганчірку. Ганчірки ніде не було, і тоді сестра підняла поділ форменої сукні й, тримаючи його однією рукою, витерла стіл нижньою спідницею. Відчувши, що оголилися стегна, вона повільно повернула голову і подивилася на Білла. Білл був міцний, кремезний чоловік з м'язистою шиєю і такою масивною грудною кліткою, немовби її відлито з металу, з яким він працював. «Йому років двадцять п'ять», — подумала сестра. Те, що такий молодий, повнокровний чоловік не міг бачити її принад і реагувати на них так, як мав би, прикро вразило її, і вона збуджено заговорила до нього:

— Ну, я гадаю, ви задоволені, що все скінчилось і ви дізнаєтесь, нарешті, про наслідок, хоч який би він був.

— Я й так знаю, — сказав Білл. — Я спокійний. У мене немає сумніву. І раніше не було.

— Мушу сказати, ви були хорошим пацієнтом. Не тремтіли, як багато інших.

— Чого я мав тремтіти? — запитав Білл. — Цього разу мені пощастило, як щастить не кожному. Ви ж розумієте, що я маю на увазі? Мені пощастило, що такий знаменитий лікар оперував мене задурно тільки тому, що моя дружина написала й попросила його про це. — Він вдоволено засміявся. — Боже, як мені пощастить

ло!.. З того, як він морочився зі мною, можна було подумати, що я мільйонер або президент Сполучених Штатів, або ще бозна-хто.

— Це правда, — замислено мовила міс Коннорс. — Він добрий чоловік.

Схаменувшись, що все ще тримає поділ вище колін, вона швидко опустила його і розгладила долонею.

— Який він із себе? — запитав Білл.

— Почекайте, — відказала вона. — Ви довго чекали і коли почекаєте ще трохи, то, мабуть, самі зможете побачити, який він із себе.

— Звичайно, зможу, коли він зніме пов'язку, — сказав Білл. — Ніяких «мабуть». Обов'язково зможу.

— Ви оптиміст, — сказала сестра. — Ви не занепали духом, мушу віддати вам належне.

— А чого б мені занепасти духом? — запитав Білл. — Саме ж такі операції зробили його знаменитим, хіба ні? Якщо він не зможе повернути мені зір, то хто ж тоді?

— Так, ваша правда, — погодилася сестра.

Білл поблажливо засміявся з її сумнівів.

— Хіба ж не везуть до нього хворих з усього світу? Ви самі казали мені, сестро!.. Думаєте, чого вони так роблять? Заради морської прогулянки?

— Та, звісно, ні, — мовила сестра. — Ви піймали мене на слові. Я не хотіла зіпсувати вам настрій. Я тільки сказала «мабуть».

— Ви могли не казати мені, який він добрий чоловік, — знов озвався Білл після довгої паузи. Він задоволено засміявся і простяг руку, намагаючись взяти руку міс Коннорс, але вона, всміхнувшись, відступила на крок убік.

— Думаєте, я не знав цього сам? — провадив він. — Я знав, що він добрий чоловік від тієї миті, як він прийшов до лікарні і заговорив зі мною. Я знав...

Він замовк, відкинувся на стільці і потер затилля однієї руки пальцями другої. Він відчував, що спинився саме вчасно, щоб не видатися смішним. Не варто було пояснювати міс Коннорс чи ще комусь, які почуття до лікаря виповнювали його серце і який він був йому вдячний. Говорити про це не було потреби.

Міс Коннорс підійшла до столу й поправила букет айстр, що його напередодні принесла Біллові дружина. Критично огля-

нула його, примруживши очі і відхиливши назад голову. Раптом вона випросталась.

— Чуєте? — сказала вона. — Це він.

— Так, — підтвердив Білл.

Міс Коннорс підійшла до дверей і відчинила їх.

— Прошу, лікарю, прошу, ваш пацієнт готовий і чекає на вас.

Вона відступила вбік, думаючи про запитання, які може поставити їй людина такого високого рангу, коли це раптом спаде їй на думку.

— Якщо я буду вам потрібна, я чекатиму в коридорі.

Лікар підійшов до Білла, уважно подивився на нього, але відразу не заговорив. Потім відійшов до вікна і зсунув важкі темні порт'єри. То був маленький на зріст повний чоловік з високим опуклим чолом. Його руки були такі м'які і, на перший погляд, такі нерішучі, що аж не вірилося, як вони можуть робити такі тонкі операції, які вони робили. Його темно-сині очі були лагідні й дуже співчутливі.

— Ми якраз говорили про вас, — сказав Білл. — Сестра і я. Я хотів, щоб вона розповіла, який ви з себе.

Лікар присунув стілець і сів обличчям до пацієнта.

— Сподіваюся, вона добре змалювала мою зовнішність, не була надто жорстока до мене?

— Вона нічого не сказала, — відповів Білл. — Та це й не потрібно. Я і так знаю, який ви з себе.

— Тоді поділіться зі мною, і я скажу, наскільки ви близькі до істини.

Він потягся до столу, ввімкнув затінену абажуром лампу і повернув її так, щоб йому було зручно.

— Це не важко, — сказав Білл. — Ви чоловік з почуттям власної гідності, зовсім сивий, і я бачу вас на голову вищим від усіх, кого мені траплялося зустрічати. У вас лагідні темно-карі очі, але вони можуть бути сердиті й дивитися крізь людину, якщо ви вважаєте, що вона підла, бо підлість — це те, що ви найдужче ненавидите.

Пучками пальців лікар торкнувся кутиків своїх м'яких, добрих очей.

— Цього разу ви помилилися, — сказав він з усміхом. — Дуже помилилися, Білле.

Він вимкнув лампу і знов обернувся до хворого, тепер уже зосереджений і серйозний.

— Зараз у кімнаті цілковита темрява. Потім я поступово додаватиму світла, аж поки ваші очі звикнуть до нього. Я завжди кажу це своїм пацієнтам, щоб вони спочатку не боялися.

— Боже! — сказав Білл. — Ви думаєте, я вам не вірю?.. Я надто певний, щоб боятися.

— Якщо ви готові, я зараз зніму пов'язку.

— Гарзд, — мовив Білл. — Я анітрохи не хвилююся.

— Може, поки я працюватиму, ви розповісте мені про той нещасливий випадок, який вас спіткав, — сказав лікар по паузі. — Це відверне вашу увагу, а до того ж я так і не зрозумів, як усе сталося.

— Розповідати багато нічого, — сказав Білл. — Я одружений, у мене троє дітей — вам писала про це моя дружина, — а тому я знав: щоб утриматись на роботі, я мушу тяжко працювати. На заводі щодня звільняють робітників, але я сказав собі, що зі мною такого статися не може. Я увесь час пам'ятав, що, маючи сім'ю, повинен працювати так, щоб бути певним, що мене не звільнять ні за яких обставин.

— Опустіть руки, Білле, — м'яко сказав лікар. — Говоріть скільки завгодно, але руки тримайте на колінах.

— Та я, здається, перестарався, — вів далі Білл. — Мені, мабуть, надто довго велося... Потім оте свердло... Воно розлетілося майже на десяток уламків й осліпило мене. Спочатку я навіть не зрозумів, що зі мною. Ну, а решту ви знаєте, лікарю.

— Це був тяжкий випадок, — сказав лікар. Тоді зітхнув і похитав головою. — Дуже тяжкий.

— Те, що я збираюся сказати, може здатися дурницею, — знову заговорив Білл, — але я хочу це сказати і зняти з душі. Я ладен на все для такої людини, як ви. Я багато думав про це... І я хочу, щоб ви знали — якщо я колись хоч чим-небудь зможу стати вам у пригоді, скажіть тільки слово — і, де б я не був, я все покину й прибіжу. І коли я кажу «ладен на все», я маю на увазі таки на все, навіть на те, щоб віддати своє життя... Я хотів, щоб ви про це знали.

— Я вірю вам, — сказав лікар, — і знаю, що ви говорите від щирого серця.

— Я просто хотів, щоб ви це знали,— повторив Білл.

Після невеликої паузи лікар обережно почав:

— Все, що можна було для вас зробити, Білле, зроблено, і немає підстав думати, що операція невдала. Але іноді вона не дає позитивних наслідків, незважаючи на всі наші зусилля.

— Мене це не турбує, — тихо мовив Білл, — тому що я певен. Я знаю, так само, як те, що я оце тут сиджу: як тільки ви знімете пов'язку, я побачу ваше обличчя.

— Глядіть, щоб не розчаруватися, — повільно сказав лікар.
— Краще майте це на увазі. Не плачайте надто великих надій.

— Я пожартував, — озвався Білл. — Насправді для мене не має ніякого значення, який ви з себе. Я жартував, коли говорив про це.
— Він засміявся. — Забудьте ті мої слова. Забудьте.

Тримаючи тендітні руки на колінах і трохи нахилившись уперед, лікар уважно вдивлявся в обличчя свого пацієнта. Його очі звикли до сутіні, і тепер він виразно бачив риси Біллового обличчя. Він увімкнув слабке, затінене світло, затуляючи його долонею, зітхнув, похитав головою і повільно потер чоло.

— У вас теж є діти? — запитав Білл.

Лікар підійшов до вікна, злегка потяг за шнур, і цупкі порт'єри безгучно розсунулися.

— У мене троє дівчаток, — відповів він.

Світло осіннього сонця шугнуло до кімнати і сліпучою смугою лягло на підлогу, торкаючись Біллових рук, його грубого, відкинутого назад обличчя і стіни за ним.

— Оце то штука! А в мене троє хлопців... Що ви на це скажете?

— Це, як кажуть, збіг, — відповів лікар.

Він знову підійшов до стільця, став між Біллом і сонячним світлом і стомлено промовив:

— Можете підняти руку, якщо хочете.

Білл підніс до скронь свої волохаті, темні від мастила робочі руки й здивовано запитав:

— Ви вже зняли пов'язку, докторе, правда ж?

— Так.

Лікар кивнув головою, відступив убік, і яскраве сонячне світло знову лягло на широке, добродушне, слов'янського типу обличчя Білла.

— Тепер, — мовив Білл, — я можу зізнатися, що кривив душою, коли казав, що не боюся. Я боявся до смерті майже весь час, лікарю, але я певен, ви й самі це знаєте. Ось тому, мабуть, я й поводився сьогодні, мов дитина. Це така радість знати, що все скінчилося і що я знову буду бачити... Можете ввімкнути світло в будь-яку мить, коли забажаєте. Я готовий.

Лікар мовчав.

— Моя дружина приходила вчора провідати мене, — знов заговорив Білл. — Вона сказала, що на заводі тримають для мене моє місце. Я попросив переказати, що зранку в понеділок обов'язково вийду на роботу. Я з радістю повернуся до свого верстата.

Лікар і далі мовчав.

Білл, боячись видатися невдячним, швидко додав:

— Я добре відпочив за ці тижні, але тепер я хочу повернутися до роботи, лікарю. Я сімейний чоловік і маю обов'язки. Моя дружина і діти помруть з голоду, якщо я не дбатиму про них, і я не можу собі дозволити марно гаяти надто багато часу. Я певен, що ви знаєте це й по своїй роботі.

Лікар підійшов до дверей і тихо покликав:

— Сестро... Сестро, йдіть-но сюди.

Сестра швидко ввійшла, підступила до столу й стала поруч із вазою з айстрами. Тоді звела очі й уважно подивилася на Біллове обличчя. Без пов'язки він здавався зовсім іншим і навіть молодшим, ніж вона думала. Його круглі карі очі були простодушно-невинні й по-дитячому чисті. Вони немовби пом'якшували його грубі руки, важке підборіддя, буйний шорсткий чуб. «Очі зовсім змінили його обличчя», — подумала сестра і зрозуміла, що якби не побачила їх, то ніколи по-справжньому не пізнала б його вдачі й не мала б і найменшого уявлення про те, яким він був для людей, що знали його до того нещастя.

Поки вона, отак міркуючи, дивилася на Білла, він знову усміхнувся, тоді стулив губи і повернув обличчя до лікаря.

— Що сталося? — весело запитав він. — Чого ви чекаєте?.. Чи не шукаєте ви кольорових олівців, щоб перевірити мій зір? — Він знову засміявся. — Слухайте, лікарю, не тримайте мене отак у темряві. Як же я побачу, який ви з себе, поки ви не ввімкнете світло, га?

Лікар не відповів.

Білл потягся, вдоволено позіхнув, а тоді зручніше вмовстився на стільці, усміхнувся і весело підморгнув до голої стіни на ярд лівіше від того місця, де стояла міс Коннорс.

Нарешті лікар заговорив:

— Мій зріст — п'ять футів і вісім дюймів, — почав він своїм нерішучим, співчутливим голосом. — Вага — близько ста сімдесяти п'яти фунтів, так що ви можете уявити, яким череватим я стаю. Наступної весни мені виповниться п'ятдесят два роки, і я швидко лисію. Я вдягнений у сірий костюм і світло-коричневі черевики... — Він якусь хвилю помовчав, немов добираючи потрібних слів. — Сьогодні на мені голуба краватка, — додав він, — темно-голуба краватка в білі горошки...

Мал. згенеровано ШІ

Стівен ЛІКОК

ЛЮДИНА В АЗБЕСТІ: ПРООБРАЗ МАЙБУТНЬОГО

Перш за все зізнаюсь, що вчинив так умисно? Може, почасті, навіть від заздрощів.

Мені здалося несправедливо, що інші письменники можуть при бажанні заснути глибоким сном на чотириста чи п'ятсот років, щоб опинитися у далекому майбутньому й бути свідками його див.

Мені теж цього забажалося.

Я завжди був і залишаюсь пристрасним дослідником соціальних проблем. Мені стає лячно, коли я дивлюся на сьогоднішній світ з його гуркотом машин, нескінченною важкою працею робітників, чварами, бідністю, війнами та жорстокістю. Я люблю мріяти про майбутнє, коли виснажене важкою працею людство підкорить природу й заживе в епоху миру й спокою.

Мені подобалося мріяти про майбутнє і я прагнув його побачити.

Отож я все робив обдумано.

Моїм бажанням було лягти спати, як звичайно, а прокинутися у чудовому світі майбутнього принаймні років через двісті чи триста.

Готуючись до сну, я купив усі, які зміг знайти, навіть ілюстровані гумористичні газети, а заодно й пиріг із свининою та кілька дюжин пончиків, і приніс усе це до своєї кімнати в готелі. З'ївши пиріг та пончики, я вмовстився в ліжку й читав одну за одною газети. Нарешті, відчувши, що поринаю в летаргічний сон, потягся до "Лондон Віклі Таймс" і підніс до очей сторінку зі статтею редактора.

Це було своєрідним самогубством, і я його вчинив.

Я відчував, що втрачаю свідомість. У кімнаті через коридор співав чоловік і його голос долинав до мене все слабкіше й слабкіше. Я відключився від зовнішнього світу, заснув міцним,

здоровим сном і невиразно відчував як минають дні, потім роки, а потім довга низка століть.

Прокинувшись досить раптово, я озирнувся довкола.

— Де я? — здивовано запитав я себе.

Я лежав, чи скоріше сидів на широкому ложі у великому напівтемному, занедбаному приміщенні, яке, судячи з того, що в ньому стояли скляні шафи з якимись фігурами, було своєрідним музеєм.

Поруч зі мною сидів чоловік. З його безволосого обличчя неможливо було визначити його вік. Сірий одяг на ньому був ніби з паперу, що згорів, але ще не розсипався. Він дивився на мене мовчки, без помітного здивування чи цікавості.

— Де я? — знову нетерпляче запитав я. — Хто ви? Який зараз рік, 3000-й чи який інший?

Чоловік зітхнув і з виразом досади на обличчі сказав:

— Яка у вас дивна манера говорити так збуджено.

— Скажіть мені, — знову запитав я, — зараз рік 3000-й?

— Здається, я розумію, що ви маєте на увазі, — сказав він; — але я не маю про це ніякого уявлення. Гадаю, мабуть, десь так, з відхиленням у кілька століть, але за ним давно ніхто не стежить, так що важко сказати напевне.

— Ви не стежите за часом? — мені перехопило подих.

— Стежили, — відказав чоловік. — Я сам пам'ятаю, що століття чи два тому були такі, що намагалися стежити за роками, але все скінчилося й забулося разом із багатьма іншими подібними короткочасними речами. А навіщо? — вперше жваво запитав він. — Бачите, після того, як ми подолали смерть...

— Подолали смерть! — вигукнув я. — Боже мій!

— Як ви сказали? — запитав чоловік.

— Боже мій! — повторив я.

— О! Ніколи не чув такого виразу. Отож, як я сказав, коли ми подолали смерть, то позбулися потреби їсти й перестали змінюватися, ми практично позбулися подій...

— Стривайте! — вигукнув я, вражений. — Розкажіть мені все по порядку.

— Гм, — мовив він. — Я бачу, ви, мабуть, довго спали. Запитуйте. Але, якщо не заперечуєте, якомога менше і, будь ласка, не хвилюйтеся.

Дивно, але перше питання, що зірвалося з моїх уст, було:

— З чого пошитий ваш одяг?

— Із азбесту, — відповів чоловік. — Ним можна користуватися сотні років. У кожного з нас по одному костюму і мільйони їх накопичено на випадок, якщо хтось побажає мати новий.

— Дякую. А тепер скажіть мені, де я?

— Ви в музеї. Фігури в шафах — екземпляри, подібні до вас. Але, — додав він, — якщо ви дійсно бажаєте знати, що являє собою явно нова для вас епоха, давайте вийдемо на Бродвей.

Коли ми проходили напівтемним, вкритим пилом приміщенням, я з цікавістю дивився на фігури в шафах.

— Боже мій! — вигукнув я, побачивши підперезану поясом фігуру в голубому одязі з поліцейським кийком. — Це ж поліцейський!

— Справді? Так виглядав поліцейський? — запитав мій новий знайомий. — Я часто міркував над тим, для чого їх використовували.

— Використовували? — перепитав я розгублено. — Ну, вони стояли на розі вулиць.

— О, так, розумію, щоб стріляти в людей. Ви повинні вибачити мою необізнаність з деякими вашими звичаями в минулому, — продовжував він. — Отримуючи освіту, я спеціалізувався з історії суспільства, але під час операції використали дуже неповноцінний матеріал.

Я зовсім не зрозумів, що він має на увазі, але часу перепитувати не було, тому що ми якраз вийшли на вулицю і я зупинився вкрай здивований.

Бродвей! Не може бути? Переміна була вражаюча! Замість жвавої головної артерії міста, яку я знав, було безмовне, поросле мохом запустіння. Протягом століть від вітрів та непогоди великі будинки перетворилися на руїни, стіни вкрилися пліснявою. Стояла тиша. Не було ніякого транспорту. Не було дротів над головою. Не було ніяких ознак життя, лише де-не-де повільно дибали самотні людські постаті в такому ж азбестовому одязі, з такими ж безвольними обличчями й такого ж невизначеного віку, як і мій знайомий.

Боже мій! І це та епоха здобутків, яку я прагнув побачити! Не знаю чому, але я завжди був певен, що людство приречене рухатися вперед. Картина запустіння на руїнах нашої цивілізації майже відібрала в мене мову.

Подекуди на вулиці стояли лавочки. Ми сіли.

— Правда ж краще у порівнянні з тим, що ви пам'ятаєте? — здавалося, з гордістю запитав чоловік в азбесті.

Я спромігся запитати:

— А де трамваї та автомобілі?

— О, з ними давно покінчено. Це, мабуть, було жахливо. Вони створювали так багато шуму! — сказав він і, здригнувши од відрази, зашарудів своїм азбестовим одягом.

— А як ви їздите?

— Ми не їздимо, — відповів він. — Для чого? Повсюди одне й те саме. — Він подивився на мене з байдужим виразом.

Тисячі запитань роїлися в моїй голові. Я запитав одне з простіших:

— А як же ви дістаєтесь до роботи й з роботи?

— Робота! — сказав він. — Ніякої роботи немає. З останньою роботою покінчено століття назад.

Хвилину я дивився на нього, роззявивши рота, а потім, намагаючись зібратися з думками, знову перевів погляд на сіру занедбану вулицю з азбестовими постатями й сказав собі — щоб розібратися у цьому новому, неймовірному, яке й не снилося, майбутньому, треба не поспішати, а робити це поступово, крок за кроком.

— Я бачу, — мовив я після паузи, — що відбулося багато важливих перемін. Дозвольте, я буду запитувати про все по-порядку. Для початку: що ви маєте на увазі, коли говорите, що немає ніякої роботи?

— Вона просто відмерла сама по собі, — відповів мій незвичайний знайомий. — Її вбили машини. Якщо мене не зраджує пам'ять, якісь машини були навіть у ваш час. Ви добре впоралися з парою, успішно почали користуватися електрикою, хоча, гадаю, променевою енергією ще не користувалися.

Я згідно кивнув.

— Але ви побачили, що це не дає вам нічого хорошого. Чим досконаліші були машини, тим важче ви працювали. Чим більше ви мали, тим більше бажали мати. Темп життя наростав. Ви протестували, але марно. Вас усіх затягло в шестерні вашої власної машини. Ніхто з вас не зміг передбачити кінця.

— Досить правильно, — погодився я. — Звідки вам це відомо?

— О, — відповів чоловік в азбесті, — ця частина моєї освіти була дуже вдало прооперована. Я бачу, ви не розумієте, що я маю на увазі. Я вам усе поясню згодом. Ну а потім, років через двісті після вашого часу, настала ера «великого підкорення природи», остаточної перемоги людини й машин.

— І природу підкорили? — швидко запитав я, відчувши, що в мене знову забриніла якась надія.

— Підкорили, — сказав він. — Знищили! Звели нанівець! Спочатку поступово, потім швидше й швидше, а через сотню років — остаточно. Власне кажучи, як тільки людство спрямувало енергію на те, щоб зменшити свої потреби, замість того, щоб збільшити свої бажання, все стало просто. Першими з'явилися хімічні продукти. Боже! Це ж так просто. А у ваш час мільйони людей копалися в землі з ранку до ночі. Їх називали фермерами. Я бачив експонати. В музеї є один. Після того, як винайшли хімічні продукти, ми за рік нагромадили їх стільки, що вистачить не на одне століття. Сільське господарство відійшло в минуле, а з ним їжа та все, що з нею пов'язане, — робота, праця по дому... В наш час кожен приймає одну концентровану пілюлю приблизно раз на рік і цього досить. Органи травлення, як вам відомо, були грубі, незграбні й з часом роздувалися, мов міхи.

Я не міг стриматися, перервав його мимоволі:

— І ні в кого з вас немає шлунків, немає органів травлення?

— Звичайно, є, — відповів він, — але ми використовуємо їх для інших потреб. Мої — заповнені, загалом, моєю освітою, але про це досить! Я знову забігаю наперед. Краще дозвольте мені продовжити. Отже, спочатку з'явилися хімічні продукти. Це зменшило необхідність праці майже на третину. Затим з'явився азбестовий одяг. Це було чудово! За один рік людство виробило його стільки, що вистачить назавжди. Цього, звичайно, могло б не бути, якби не бунт жінок та загибель моди.

— Загинула мода? — запитав я. — Ця абсурдна, екстравагантна ідея, що... — Я мало не почав просторікувати, як, бувало, у свій час, про цілковиту марність модного одягу, але, побачивши на вулиці постаті в азбесті, замовк.

— Все зникло, — сказав чоловік в азбесті. — Після цього ми практично поклали край змінам клімату. Я не думаю, що у ваші дні

ви належним чином розуміли, скільки вам доводилося працювати лише тому, що мінялася, як ви її називали, погода. Це означало потребу мати різні види одягу, будинки, виконувати масу роботи. Як жахливо, мабуть, було у ваші дні — вітер і бурі, великі вологі маси у повітрі — як ви їх називали? — хмари, заповнений сіллю океан — правда ж? — якого підіймало, кидало та рвало вітром. Усе вкрите снігом, град, дощ — жах!

— Іноді бувало дуже красиво, — сказав я. — Але як ви цього позбулися?

— Ліквідували погоду! — відповів чоловік у азбесті. — Просто, як і все інше — спрямували її вільні сили одну проти другої, змінили структуру моря так, що поверхня стала драглистою. Взагалі, я пояснити цього не можу, бо цієї операції мені в школі не робили, але, як наслідок, небо стало сірим, яким ви його бачите зараз, море — клейким, а погода перестала змінюватися. Це позбавило необхідності мати паливо й будинки, а також без кінця працювати.

Він хвилину помовчав. Дещо я зрозумів. Трохи прояснилася суть тієї еволюції, яка відбулася.

— Отож, — сказав я, — завоювання природи означало, що зараз більше нічого не треба робити?

— Саме так — сказав він, — ніякої роботи не лишилося.

— І для всіх достатньо харчів?

— Навіть забагато, — відповів він.

— А будинки й одяг?

— На ваш вибір, — сказав чоловік в азбесті, махнувши рукою. — Он вони. Ідіть, займайте, беріть. Будинки, звичайно, руйнуються, одяг зношується, але повільно, дуже повільно. Всього вистачить ще не на одне століття, нема чого непокоїтися.

Тут я, мабуть, уперше зрозумів, що означала робота в минулому житті, та наскільки саме життя було пов'язане з важкою працею.

Підвівши очі й побачивши біля даху порослого лишайником будинку щось схоже на залишки телефонного дроту, я запитав:

— А що сталося з телеграфом, телефоном та всією системою зв'язку?

— О! — вигукнув чоловік в азбесті, — так це був телефон? Я знаю, що з ним було покінчено кілька століть тому. А для чого телефон служив?

— Ну, — сказав я бадьоро, — за допомогою телефону ми могли дзвонити кому завгодно, на будь-яку відстань, і з ним розмовляти.

— І будь-хто, у будь-який час, міг подзвонити вам і розмовляти з вами? — якось злякано запитав чоловік у азбесті. — Який жах! Який жажливий, мабуть, був ваш час. Телефон, всі інші засоби зв'язку, всі транспортні засоби та всі інші засоби спілкування були скасовані й перестали існувати. В них не було ніякої потреби. Бачите, — пояснив він, — ви не розумієте, що після вашого часу люди поступово стали поміркованіші. Візьміть залізницю. Що в ній було хорошого? До кожного міста кожного дня приїжджало багато людей з іншого міста. Кому вони були потрібні? Нікому. Коли відпала потреба в праці, торгівлі, харчах, коли перестала змінюватися погода, стало безглуздо кудись їздити. Отож усьому цьому було покладено кінець. А крім того, їздити було небезпечно! — додав він, кинувши в мій бік короткий погляд.

— Небезпечно? Отож, небезпечно у вас все-таки буває? — запитав я.

— О, так, — сказав він, — завжди існує небезпека зламатися.

— Що ви маєте на увазі?

— На мою думку, це те, що ви називаєте померти, — пояснив чоловік в азбесті. — Звичайно, смерті у вашому розумінні протягом минулих століть не було, ми її подолали. Хвороба та смерть були просто справою мікробів. Ми виявили їх один за одним. Гадаю, що навіть у ваші дні ви виявили деякі з простіших?

Я кивнув.

— Так, ви виявили мікроби дифтерії, тифу і, коли не помиляюся, існували ще мікроби скарлатини, віспи, яких ви, намагаючись їх усе-таки виявити, називали ультрамікроскопічними, та інші, про які ви навіть не підозрювали. Так от, ми їх один за одним виявили і знищили. Дивно, але нікому з вас не спало на думку, що старість — всього лише мікроб! Він виявився досить простим, але проявляв себе настільки по-різному, що ви про це навіть не підозрювали.

— Ви хочете сказати, — вигукнув я здивовано, дивлячись на чоловіка в азбестовому одязі, — що тепер ви не помираєте?

— Я хочу, — сказав він, — щоб ви не трактували цю справу в такому збудженому тоні. Ви говорите так, ніби все це має якесь

величезне значення. Авжеж, — продовжував він, — ми не помираємо, якщо, звичайно, не травмуємося. Таке іноді трапляється. Я маю на увазі, що ми можемо об щось спіткнутися або вдаритися й розбитися. Бачите, ми просто ще трохи крихкі. Гадаю, залишкова дія якогось мікробу старості, й нам доводиться бути обережними. Я не заперечую, такі випадки справді були найбільш прикрими явищами нашої цивілізації, аж поки ми не вжили заходів, щоб позбутися будь-яких нещасливих випадків. Ми заборонили трамваї, вуличний транспорт, аероплани і тому подібне. У ваш час ви постійно ризикували, — сказав він, здригаючись у своєму азбестовому одязі, — це, мабуть, було жахливо.

— Ризикували, — погодився я з таким почуттям гордості за своє покоління, якого ніколи не відчував досі, — але ми вважали це частиною нашого обов'язку перед...

— Так, так, — нетерпляче перебив мене чоловік у азбесті, — будь-ласка, не хвилюйтеся. Я знаю, що ви маєте на увазі. Це було зовсім нерозумно.

Ми довго сиділи мовчки. Я дивився на руїни будинків, на одноманітне, незмінне небо та похмуру, порожню вулицю. Отож, це був наслідок прогресу — зліквідовані праця, голод, холод, важка боротьба, життя незмінне, одержана перемога над смертю. Тобто, це було тисячоліття щастя. І все ж, мені чомусь здавалося, що тут щось не гаразд. Я помовчав, затим швидко поставив кілька питань, не маючи надії одержати зрозумілу відповідь.

— А війни у вас бувають?

— З війнами покінчено кілька століть тому. Улагоджувати міжнародні суперечки почали за допомогою торгового автомату. Потім були припинені всі закордонні угоди. Для чого вони? До чужоземців усі ставляться з відразою.

— А газети зараз виходять?

— Газети! Навіщо в біса вони потрібні? На випадок, коли б виникла потреба в газетах, нагромаджено тисячі старих. Але в них лише те, що колись мало місце — війни, нещасливі випадки, робота, смерть... Коли всього цього не стало, газети теж зникли. Послухайте, — продовжував чоловік в азбесті, — ви, здається, були одним із громадських реформаторів, а все ж зовсім не розумієте нового життя. Ви не розумієте, що всі наші турботи зникли аб-

солютно. Розглянемо це під іншим кутом. На що у ваш час люди витрачали перші роки свого життя?

— Ну, — відповів я, — перші п'ятнадцять років, чи близько цього, витрачалися, щоб одержати освіту.

— Правильно, — сказав він. — А тепер зверніть увагу на те, як ми все це удосконалили. — Освіта в наші дні одержується шляхом хірургії. Дивно, що у ваш час ніхто не усвідомив, що освіта здобувається простою хірургічною операцією. Ви не могли зрозуміти, що довгою та болісною розумовою працею насправді ви повільно змінювали, вигинали та звивали внутрішню частину мозку. Усе вивчене відтворювалося у вигляді фізичних змін мозку. Вам було це відомо, але ви не бачили всіх наслідків. Потім відкрили спосіб надати освіту шляхом хірургічного втручання — досить лише відкрити збоку череп і пересадити в нього підготовлені частини мозку. Спочатку, звичайно, доводилося використовувати мозок померлих і це було неприємно, — чоловік в азбесті затремтів, мов сухий листок, — але невдовзі знайшли спосіб виробляти шаблони, що служили так само добре. Після цього залишалася суцця дрібниця — кілька хвилин операції вистачало, щоб кожному пересадити те, що він бажає, — знання поезії чи іноземних мов, історії чи будь-чого іншого. Ось, погляньте, — додав він, відкинувши волосся збоку голови й показуючи рубець, — сюди мені пересадили сферичну тригонометрію. Слід сказати, було досить болісно, але інші предмети, такі, наприклад, як англійська, поезія чи історія, можуть бути пересажені абсолютно безболісно. Коли я думаю про ваші болючі варварські методи впроваджувати освіту через вухо, я починаю тремтіти. Як не дивно, ми тільки нещодавно відкрили, що для дуже багатьох предметів немає потреби використовувати голову. Такі предмети, як філософія, метафізика та деякі інші чудово вміщаються там, де раніше були органи травлення.

Хвилину промовчавши, він заговорив знову:

— Проте давайте продовжимо. На що ви витрачали свій час та зусилля, одержавши освіту?

— Ну, — відповів я, — кожен, звичайно, повинен був працювати, а крім того, відверто кажучи, багато часу й почуттів присвячувалося протилежній статі, кохання та пошукам жінки, яка б стала дружиною.

— О, я чув про ваші відносини з жінками, але ніколи до кінця їх не розумів, — зацікавлено озвався чоловік у азбесті. — Розкажіть мені. Ви говорите, що вибирали якусь жінку?

— Так.

— І вона ставала, як ви назвали, вашою дружиною?

— Так, звичайно.

— І ви для неї працювали?

— Так.

— А вона не працювала?

— Ні, — відповів я, — звичайно, ні.

— І половина всього, що ви мали, належала їй?

— Так.

— І вона мала право жити у вашому будинку, користуватися вашими речами?

— Звичайно, — відповів я.

— Жаж! — сказав чоловік у азбесті. — До цього часу я не розумів, який страшний був ваш вік.

Він сидів і тремтів, а з його обличчя ніяк не сходив вираз страху. Раптом я згадав, що всі люди на вулиці схожі одне на одного.

— Скажіть мені, — запитав я, — жінок зараз теж немає? Вони теж зникли?

— Чому ж, — відповів чоловік у азбесті, — жінки є. Деякі з цих людей — жінки. Тільки, бачите, зараз усе змінилося. Почасти, це наслідок жіночого бунтарства, їхнього бажання бути, як чоловіки. Це почалося у ваш час?

— Лише до деякої міри, — відповів я. — Вони починали вимагати права голосу та рівноправності.

— Ось воно, — сказав мій знайомий, — я не міг згадати це слово. Ваші жінки, гадаю, були якимись потворами — вкриті пташиним пір'ям, хутрами та зробленими з мертвих речей блискучими прикрасами. Вони без кінця сміялися, показуючи погані зуби, й будь-якої миті могли спокусити вас вступити з ними в якісь відносини! Тьху!

Він знову затремтів.

— Азбесте! — обурившись, вигукнув я (я не знав, як іще його можна назвати), — ви вважаєте, що ці схожі на барила фігури в попелястому можна хоч на мить порівняти з нашими небесними створіннями у коротких спідницях — жінками двадцятого століття?

Потім, раптом, нова думка майнула в моїй голові...

— Діти, — запитав я, — де діти? Діти у вас є?

— Дітей немає, — сказав він. — Принаймні століття я про них не чув. То були, мабуть, жажливі маленькі страхіття! Вони мали великі обличчя і постійно плакали! І росли, правда ж? Мов гриби! І кожного року ставали вищими, ніж були у попередньому, і...

Я підвівся.

— Азбесте, — вигукнув я, — так оце така прийдешня цивілізація?! Ваше тисячоліття?! Це монотонне, безбарвне існування, коли зникла потреба працювати й долати труднощі, а заодно зникла й причина відчувати радість та задоволення від життя. Замість колишньої боротьби — повний застій, а замість небезпеки та смерті, нудна одноманітність та жах нескінченного занепаду! Поверніть мені давнє життя з його небезпекою й тривогами, з його важкою

Мал. згенеровано ШІ

працею, нещасливими випадками й гіркими розчаруваннями, — викрикнув я, здіймаючи руки до похмурого неба. — Я знаю його вартість! Я знаю йому ціну! Не потрібен мені спокій!..

— Але дайте спокій іншим! — почув я розгніваний голос.

Сна як не бувало.

Я знову був у кімнаті готелю. Довкола гудів безпутний, заклопотаний старий світ, а з коридору гримів голос обуреного чоловіка:

— Кінчайте свої теревені, базіка проклятий! Спустіться на землю!

Я спустився.

Перекладено за виданням:

Leacock S. Perfect Lover's Guide and other stories. Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1958.

Перша збірка оповідань Стівена Лікока («Literary Lapses») вийшла в 1910 р. Оповідання «Людина в азбесті» було опубліковане в 1911 р.

Бернард МАЛАМУД

ЧАРОДІЙНЕ БАРИЛО

Не так давно, у віддаленому від центру районі Нью-Йорка, у крихітній, сповненій книгами кімнатці, жив студент університету Єшива, майбутній рабин Лео Фінкель. Після шести років навчання Фінкель мав бути посвяченим у духовний сан, і знайомі підказали йому, що парафію, мабуть, легше було б отримати, якби він був одружений. Позаяк у нього не було на той час перспективи одружитися, після двох днів важких роздумів він звернувся до шлюбного агента Пінні Зальцмана, чиї два рядки реклами прочитав у «Форварді».

У темному коридорі п'ятого поверху сірого кам'яного будинку, в якому Фінкель наймав мебльовану кімнату, агент з'явився увечері. В руках він тримав чорний, перев'язаний ремінцем потертий від довгого вжитку портфель. Зальцман займався своєю справою давно. Він був кволий з вигляду, але тримався впевнено. На ньому були старий капелюх і коротке,

тісне пальто. Хоча від нього пахтіло рибою, яку він дуже любив, а в роті бракувало кількох зубів, спілкування з ним не було неприємним — він мав гарні манери, що дивно контрастували з виразом його сумних очей. Його голос, губи, клиночок борідки, кістляві пальці були живими, рухливими, але

коли він на хвилину замовкав, погляд його синіх очей ставав м'яким і серйозним, і Лео почувався хоча й не зовсім вільно, але спокійніше.

Мал. Віктора Хмеля

Він відразу розповів Зальцману, що його батьки живуть у Клівленді, побралися вони порівняно пізно, він у них один син і крім них у нього в цілому світі нікого немає. Шість років він майже цілком присвятив навчанню і не мав часу для знайомств і зустрічей та жіночого товариства, а тому, щоб уникнути зайвих спроб і помилок, вирішив звернутися за порадою до особи, яка має у цій справі досвід. Мимохідь він завважив, що у єврейській спільноті діяльність шлюбного агента — почесна й високошанована, бо дає можливість набути необхідне, не утруднюючи себе клопотами. Більше того, його власних батьків звів до купи шлюбний агент. Вони не нажили великих статків — ніхто з них до шлюбу не володів статками, про які варто було б говорити — їхнім багатством була взаємна вірність. Збентежений Зальцман здивовано слухав цю своєрідну похвалу. Його охопило почуття гордості, якого він не знав уже багато років, і він сердечно подякував Фінкелю.

Затим вони перейшли до справи. Лео підвів Зальцмана до єдиного вільного місця в кімнаті — столу біля вікна, що дивилося на освітлене ліхтарями місто, — сів сам поруч з агентом, і, дивлячись на нього, намагався зусиллями волі стримати неприємний лоскіт у горлі. Зальцман відкрив портфель і зняв гумову зав'язку з тонкої пачки фотокарток, які вже побували не в одних руках. Коли він їх тасував, жест і звук завдавали Лео фізичного болю і він, удаючи, що не помічає цього, уважно дивився у вікно. Хоча був ще місяць лютий, але зима вже дихала на ладан, він зауважив ці ознаки вперше за багато років. Зараз він побачив круглий білий місяць, що високо в небі пробивався крізь хмари, які нагадували мандрівний звіринець, і з напіввідкритим ротом спостерігав, як той зник у величезній курці, а потім випав з неї, мов знесене яйце. Зальцман надів окуляри й, роблячи вигляд, що придивляється до написів на фотокартках, крадькома кидав короткі погляди на виразне обличчя молодого чоловіка — довгий ніс, стомлені від навчання карі очі, чутливі аскетичні губи й запалі темні щоки. Обвівши уважним поглядом полиці з книгами, він задоволено зітхнув.

Лео глянув на Зальцмана. Той, мов гральні карти, тримав шість фотокарток.

— Так мало? — запитав він розчаровано.

— Ви б не повірили, скільки фотокарток у мене в конторі, — відповів Зальцман. — Всі шухляди вже заповнені, а тому я тримаю їх у барилі. Але хіба кожна дівчина підходить новому рабину?

Лео почервонів, жалкуючи, що написав про себе в листі до Зальцмана. Він подумав тоді, що буде краще, якщо він ознайомить агента з обставинами, які склалися, але, зробивши так, відчував, що сказав йому більше, ніж було необхідно.

— Ви зберігаєте фотокартки ваших клієнтів? — нерішуче запитав він.

— Спочатку сім'я, посаг, додаткові обіцянки, а вже потім — фотокартки, раббі, — відповів Зальцман, розстібаючи тісне пальто й зручно вмошуючись на стільці.

— Називайте мене містером Фінкелем. Я ще не рабин.

Зальцман пообіцяв і почав називати його «доктором», а коли Лео був не дуже уважним, знову — «рабином». Він поправив окуляри в роговій оправі, злегка прочистив горло й енергійним голосом прочитав напис на першій фотокартці:

— Софі П. Двадцять чотири роки. Рік як удова. Дітей немає. Закінчила середню школу та два роки коледжу. Батько обіцяє вісім тисяч доларів. Він успішно займається оптовою торгівлею. Має нерухомість. Рідня з материного боку — вчителі й один актор, добре відомий на Другій авеню.

— Ви сказали вдова? — здивовано запитав Лео.

— Вдова — не означає зіпсована, рабин. Вона живе з чоловіком, може, місяців чотири. Він був хворий. Вийшовши за нього заміж, вона зробила помилку.

— Мені ніколи не спадало на думку одружитися на вдові.

— Це тому, що ви не маєте досвіду. Одружитися на вдові — це ж чудово. Особливо, якщо вона молода й здорова, як ця дівчина. Вона буде вдячною вам до кінця життя. Повірте, якби я зараз шукав наречену, я б одружився на вдові.

Лео подумав, потім заперечливо похитав головою.

Приховуючи розчарування, Зальцман опустил плечі, поклав фотокартку на дерев'яний стіл і взяв іншу:

— Лілія Н. Учителька середньої школи. У штаті школи. Не підмінна. Має заощадження і новий автомобіль «Додж». Рік жила в Парижі. Батько — зубний лікар. Успішно практикує вже тридцять

п'ять років. Зацікавлений у людині, яка має професію. Хороша американська сім'я. Чудова нагода.

— Я знаю її особисто, — додав Зальцман. — Хотів би, щоб ви цю дівчину побачили. Лялька. І дуже розумна. З нею можна цілий день говорити про книги, театр і таке інше. Цікавиться вона й поточними подіями.

— Ви, здається, не згадали її вік.

— Її вік? — підняв брови Зальцман. — Її вік — тридцять два роки.

— Боюся, що це, мабуть, трохи забагато, — помовчавши, сказав Лео.

Зальцман засміявся.

— Вам скільки років, рабине?

— Двадцять сім.

— Отже, скажіть мені, яка різниця двадцять сім чи тридцять два? Моя дружина старша за мене на сім років. І що я втратив? Нічого. Якби старша за вас дочка Ротшільда побажала вийти за вас заміж, ви б сказали їй «ні»?

— Так, — сухо мовив Лео.

— П'ять років нічого не значать, — переінакшив «ні» на «так» Зальцман. — Даю вам моє слово, проживши з нею тиждень, ви забудете її вік. П'ять років означає лише, що вона прожила більше і знає більше, ніж той, хто молодший. Для цієї дівчини, хай благословить її Бог, роки не минули марно. З кожним наступним роком одружитися на ній стає вигідніше.

— Який предмет вона викладає?

— Мови. Якби ви почули, як вона говорить французькою, ви б подумали, що це музика. Я рекомендую вам її від усього серця. Я займаюсь своєю справою двадцять п'ять років і, повірте мені, знаю, що говорю, раббі.

— Яка наступна фотокартка? — різко запитав Лео.

Зальцман неохоче взяв третю фотокартку.

— Руфа К. Дев'ятнадцять років. Студентка. Відмінниця. Батько пропонує хорошему женихові тринадцять тисяч готівкою. Він лікар. Шлункові хвороби. Має чудову практику. Шурін володіє власним бізнесом — предмети одягу. Виняткові люди.

Зальцман виглядав так, ніби походив козирною картою.

— Ви сказали дев'ятнадцять? — зацікавлено запитав Лео.

- Абсолютно вірно.
- Вона приваблива, — він почервонів, — симпатична?
- Лялечка. — Зальцман поцілував кінчики своїх пальців.
- Даю вам слово. Давайте я сьогодні увечері покличу батька і ви побачите, що означає — симпатична.
- Ви певні, що вона така молода? — запитав Лео.
- В цьому я певний. Батько покаже вам свідоцтво про народження. Ви певні, що вона не має якоїсь вади? — наполягав Лео.
- Хто говорить про ваду?
- Не розумію, чому американська дівчина в її віці мусить звертатися до шлюбного агента.
- З тієї самої причини, що й ви, — обличчя Зальцмана розплилося в усмішці.
- Мене підпирає час, — зашарівся Лео.
- Зальцман, зрозумівши свою нетактовність, швидко пояснив:
- Приходив батько, а не вона. Він бажає для неї якомога кращого жениха і тому шукає сам. Коли ми знайдемо потрібного хлопця, він познайомить її з ним і заохотить. Це буде краще, ніж молода дівчина, без досвіду, вибере когось сама. Я вам не повинен був цього говорити.
- Невже ви вважаєте, що ця молода дівчина знає, що таке кохання? — вагаючись, запитав Лео.
- Зальцман ладен був засміятися, але стримався і повчально сказав:
- Кохання приходить разом з особою, яка його варта, не раніше.
- Лео відкрив рота, але промовчав. Помітивши, що Зальцман кинув погляд на наступну фотокартку, він стримано запитав:
- А яке в неї здоров'я?
- Чудове, — сказав Зальцман, важко зітхнувши. — Вона, правда, трохи кульгає на праву ногу після автомобільної аварії, в яку попала, коли їй було дванадцять років, але завдяки її розуму і вроді ніхто на це не зважає.
- Лео важко підвівся і відійшов до вікна. Він почувався доволі кепсько, ганив себе за те, що звернувся до шлюбного агента, й, нарешті, заперечно хитнув головою.
- Чому ні? — підвищив голос Зальцман.
- Тому, що я ненавиджу фахівців із шлункових хвороб.

— Яке вам діло до його фаху? Хіба він потрібен вам після вашого одруження? Хто говорить, що він має приходити до вас увечері кожної п'ятниці?

Присоромлений перебігом розмови, Лео відмовився від послуг Зальцмана, і той, з важким серцем, подався додому.

Хоча, після того як шлюбний агент пішов, Лео й відчув полегшення, але наступного дня настрій у нього був поганий. Він пояснював це тим, що Зальцман не зміг знайти для нього підходящу наречену, бо не турбується мати належних клієнтів. Але, відчувши, що вагається, чи не пошукати іншого шлюбного агента, вправнішого за Пиню, подумав, чи може бути, щоб — усупереч власним словам і при всій пошані до своїх батьків — шлюбне бюро його більше не цікавило? Лео відкинув думку про шлюбне бюро, але настрої мав зіпсований. Він пропустив важливі зустрічі, забув віднести до пральні білизну, не заплативши, пішов з кафе на Бродвеї, а потім, з рахунком, мусив бігти назад, не впізнав навіть власницю будинку, в якому живе, коли вона, при зустрічі на вулиці, чемно привітала його: «Доброго вам дня, докторе Фінкель!». Під вечір він, нарешті, заспокоївся настільки, що зміг викинути з голови зайві думки й уткнув ніс у книгу.

Майже відразу почувся стук у двері. Не встиг Лео сказати «Заходьте!», як бог комерційного кохання Зальцман уже стояв у кімнаті. Шлюбний агент мав сіре, виснажене обличчя, голодний вираз очей і, здавалося, тут же, негайно помре. Але він якось спромігся напружити м'язи й зобразити широку усмішку.

— Добрий вечір. Можна зайти до вас?

Лео, незадоволений його появою, але, не наважившись випроводити непрошеного гостя, кивнув.

— Раббі! Сьогодні у мене для вас добра новина, — все ще усміхаючись, сказав Зальцман, кладучи на стіл свій портфель.

— Я просив вас не називати мене рабином. Я ще студент.

— Ваші турботи закінчилися. Я маю для вас першокласну наречену.

— Досить про це, — відказав Лео, роблячи вигляд, що йому й справді байдуже.

— Світ танцюватиме на вашому весіллі.

— Будь ласка, містере Зальцман, досить.

— Але спочатку мені треба відновити сили, — мовив слабким голосом Зальцман. Він дістав із портфеля проолієний паперовий пакет, із пакета — пом'яту булочку й невелику білу копчену рибину, з якої одним рухом здер шкіру й почав жадібно їсти. — Увесь день поспішаю.

Лео дивився, як він їсть.

— Може, у вас є нарізані помідори? — нерішуче запитав Зальцман.

— Немає.

Шлюбний агент, заплющивши очі, попоїв, обережно згорнув крихти й залишки риби у паперовий пакет, надів окуляри, обвів поглядом кімнату й, побачивши серед купи книг газову плиту на одну горілку, підняв капелюх і несміливо попросив:

— Склянка чаю у вас знайдеться, раббі?

Відчуваючи докори сумління, Лео підвівся й заварив чай. На велике задоволення Зальцмана, до чаю він подав скибочку лимона і дві маленькі грудочки цукру.

Після чаю сили Зальцмана відновилися, настрій піднявся.

— Скажіть мені, раббі, — запитав він по-дружньому, — ви згадували трьох клієнтів, про яких я говорив учора?

— Не було такої потреби.

— Чому?

— Ніхто з них мені не підходить.

— Хто ж вам підходить?

Лео промовчав, бо міг дати лише плутану відповідь. Не чекаючи на відповідь, Зальцман запитав:

— Ви пам'ятаєте, я вам говорив про дівчину — учительку середньої школи?

— Якій тридцять два роки?

Обличчя Зальцмана розплилося в усмішці.

— Двадцять дев'ять.

— Помолодшала на три роки? — глянув на нього Лео.

— Помилка, — сказав Зальцман. Я сьогодні розмовляв із зубним лікарем. Він показав мені свідоцтво про народження, що зберігається у нього в сейфі. Їй виповнилося двадцять дев'ять років минулого серпня. Вони влаштовували їй вечірку в горах, де вона проводила відпустку. Коли батько розмовляв зі мною вперше,

я забув записати її вік і сказав вам тридцять два, але зараз пам'ятаю, це був інший клієнт, вдова.

— Та, про яку ви мені говорили? Їй, здається, двадцять чотири?

— Інша. Хіба я винен, що світ заповнений удовами?

— А мене не цікавлять ні вони, ні, в даному разі, шкільні вчителі.

Зальцман склав руки на грудях і, звівши очі до стелі, вигукнув:

— О єврейське дитя, як я можу комусь сказати, що його не цікавлять учителі середньої школи? Хто ж тоді вас цікавить?

Лео зашарівся, але взяв себе в руки.

— Хто ж вас цікавить, якщо не цікавить чудова дівчина, яка розмовляє чотирма мовами і має десять тисяч доларів на особистому банківському рахунку? — говорив далі Зальцман. — А ще — її батько гарантує дванадцять тисяч доларів. А ще — вона має новий автомобіль, красивий одяг, може вести розмову на будь-яку тему, забезпечить вам домашній затишок і народить дітей. Як близько в нашому житті ми підходимо до раю?

— Якщо вона така чудова, чому не вийшла заміж десять років тому?

— Чому? — сказав Зальцман, невесело усміхнувшись. — Чому? Тому, що вона особлива. Ось чому. Вона бажає найкращого.

Лео мовчав, думаючи про те, як він заплутався. Але Зальцман зацікавив його Лілією Н., і він почав серйозно думати про те, щоб зустрітися з нею.

Шлюбний агент, зауваживши, як напружено Лео міркує над його доказами, упевнився, що вони скоро дійдуть згоди.

В суботу під вечір Лео Фінкель з Лілією Гіршорн ішли по Ріверсайд Драйв. Лео крокував бадьоро, тримався прямо. На ньому були чорне, старанно вичищене вихідне пальто й чорний фетровий капелюх, якого вранці він, хвилюючись, дістав з коробки, що, вкрита пилом, стояла на полиці в комірчині. Був там у нього й ціпок — подарунок далекого родича, але він відкинув спокусу взяти його на прогулянку. Лілія, граціозна і, не сказати б, що неприваблива, була в чомусь, що нагадувало про наближення весни. Настрій у неї був піднесений, говорила вона жваво, легко переходила з однієї теми на іншу, а Лео слухав і знаходив усе сказане нею на диво логічним — ще один плюс на користь Зальцмана, котрий, він це

відчував, був десь неподалік. Той, можливо, ховався на якомусь дереві й подавав їй сигнали кишеньковим дзеркальцем, чи, може, мов міфічний Пан із роздвоєною ратицею, непомітно кружляв довкола, награвачи весільні пісеньки й устилаючи їм шлях квітами й виноградними гронами, що символізувало єдність, якої, звичайно, ще не було.

Лео вразило зауваження Лілі:

— Я думаю про містера Зальцмана — дивний чоловік, правда ж?

Не будучи певним як відповісти, він кивнув.

Вона, почервонівши, хоробро продовжувала:

— Я вдячна йому, що він познайомив нас. А ви?

— Я теж, — чемно відповів Лео.

— Я маю на увазі, вас не бентежить, що ми так зустрілися?

— тактовно чи принаймні здавалося, що тактовно, запитала вона з усмішкою.

Він був задоволений, розуміючи, що вона мала на увазі бути взаємно відвертими, а це вимагало певного життєвого досвіду й мужності. Щоб так починати, треба було пережити щось подібне в минулому.

— Не бентежить, — сказав він. — Діяльність Зальцмана — традиційна й почесна, варта наслідку, хоча, — додав він, — наслідок часто буває нульовий.

Лілія, зітхнувши, погодилася. Якийсь час вони йшли мовчки.

— Ви не заперечуєте, якщо я запитаю вас дещо трохи особисте? — нервово засміявшись, запитала вона. — Щиро кажучи, мені це дуже цікаво.

Лео стиснув плечима, а вона ніяково продовжувала.

— Як сталося, що ви вибрали вашу професію? Я маю на увазі, було це раптове пристрасне натхнення?

Лео, якийсь час помовчавши, повільно відповів:

— Мене завжди цікавив закон.

— Ви відкрили в ньому присутність Всевишнього?

Він кивнув і змінив тему:

— Ви, здається, провели якийсь час у Парижі, міс Гіршорн?

— О, містер Зальцман сказав вам, раббі Фінкель?

Лео поморщився, а вона продовжувала:

— Це було сто років тому і майже забулося. Пам'ятаю, що я мала повернутися на весілля сестри, — сказала Лілія і знову повернулася до попередньої теми:

— Коли, — запитала вона тремтячим голосом, — ви полюбили Бога?

Він подивився на неї. Потім до нього дійшло, що вона говорить не про Лео Фінкеля, а про зовсім незнайому, якусь містичну особу, можливо, навіть про палкого проповідника, якого Зальцман вигадав для неї, — що не має відношення ні до когось живого, ні до померлого. Лео тремтів від гніву і безсиля. Хитрун, певно, розхвалював їй товар, як і йому, хто очікував познайомитися з панночкою двадцяти дев'яти років, а, лише глянувши на неї, побачив напружене й тривожне обличчя швидко старіючої жінки за тридцять п'ять. Тільки самовладання утримувало його так довго в її присутності.

— Я не наділений талантами віруючої людини, — сказав він серйозно і, підшукуючи слова, відчув, що його охопили жаж і сором. — Я вважаю, — додав він стомлено, — що прийшов до Бога не тому, що люблю Його, а тому, що не люблю.

Це несподіване для нього самого зізнання вразило його.

Лілія поникнула духом. Перед очима в Лео літали, мов качки, крилаті хлібини, подібні до тих, які він лічив минулої ночі, щоб заснути. На щастя, на той час ішов сніг, якого він не зміг би зарахувати до махінацій Зальцмана.

Він був розгніваний на шлюбного агента й присягнувся, що викине його з кімнати тієї ж хвилини, як тільки той з'явиться. Але Зальцман того вечора не прийшов, гнів Лео вщух і його, невідомо чому, охопив розпач. Спочатку він подумав, що причиною було його розчарування Лілією, але невдовзі зрозумів, що заплутався із Зальцманом, не розуміючи до кінця власної мети. Порожнеча охопила його шістьма руками, й він нарешті усвідомив, що попросив шлюбного агента найти йому наречену, бо зробити це сам був нездатний. Це жахливе усвідомлення прийшло до нього після зустрічі й розмови з Лілією Гіршорн. Її настирні запитання в якійсь мірі дратували його, бо, відповідаючи на них, він відкрив — для себе більше, ніж для неї — справжню природу свого відношення до Бога, а разом із тим усім своїм еством зрозумів, що, крім своїх батьків, ніколи нікого не любив. Чи, можливо, навпаки, він не любив Бога так, як міг би, бо не любив

людини. Лео здавалося, що відкрилося все його життя і він уперше побачив себе таким, яким був у дійсності — нелюбимим і нелюблячим. Це гірке, але, в якійсь мірі, не цілком несподіване відкриття викликало в нього почуття тривоги, яке йому вдалося подолати лише надзвичайними зусиллями. Він закрив обличчя руками й заплакав.

Наступний тиждень був для Лео найгіршим у його житті. Він перестав їсти, схуд. Борода його потемніла й стала кошлатою. Він перестав відвідувати семінари, майже не заглядав у книги й серйозно думав кинути університет Єшива, хоча його й непокоїла думка про втрачені роки навчання — мов сторінки, вирвані з книги й розкидані по місту, — і про те, як важко переживуть батьки таке його рішення. Але ж він жив не знаючи себе, а П'ять Книг і всі тлумачення *mea culpa** — не відкрили йому правди. Він не знав, куди звернутися, і в такий безутішний самотності не мав до кого. Хоча він часто згадував Лілію, але ні разу не міг примусити себе зійти вниз і подзвонити їй. Він став уразливим і роздратованим, особливо з власницею будинку, коли вона запитувала його про особисті справи. Зрозумівши ж свою безтактність, він підстеріг її на східцях і принижено перепрошував, поки вона, образившись, не залишила його. Тим часом він знаходив утіху в тому, що він єврей і що як єврей має страждати. Але поступово, коли довгий, жакливий тиждень підійшов до кінця, він заспокоївся і став думати про мету свого життя — як воно й мало бути. Хоча він і був недосконалим, але ідеалу не існує. Думка про пошуки нареченої завдавала йому болю і викликала досаду. Але, можливо, заново пізнавши себе, він матиме більший успіх, ніж раніше. Можливо, на цей раз до нього прийде кохання і з коханням — наречена. А кому потрібен Зальцман для цього святого пошуку?

Шлюбний агент, скелет з неспокійними очима, з'явився того ж вечора. Більше того, він виглядав жертвою марного чекання — ніби він протягом тижня поруч із міс Лілією Гіршорн чекав на телефонний дзвінок, якого так і не дочекався.

Мимохідь кашлянувши, Зальцман відразу приступив до справи:

— Отже, як вона вам сподобалася?

**Моя вина* (лат.).

Лео охопив гнів, і він не міг утриматися, щоб не дорікнути агентів:

— Чому ви мене обманули, Зальцмане? — Обличчя Зальцмана стало блідим, мов у мерця.

— Хіба ви не запевняли, що їй двадцять дев'ять років? — наполягав Лео.

— Я даю вам моє слово...

— Їй тридцять п'ять. Щонайменше тридцять п'ять.

— Не будьте надто впевнені. Її батько сказав мені...

— Гаразд. Гірше всього те, що ви їй брехали.

— Скажіть мені, що я їй брехав?

— Ви сказали їй про мене неправду. Ви наговорили про мене багато неправди й мало сказали, хто я є насправді. Вона уявляла собі зовсім іншу особу — якогось напівфантастичного чудо-рабина.

— Я сказав їй лише, що ви релігійна людина.

— Можу собі уявити.

— Маю таку слабкість, — зізнався Зальцман, зітхнувши. — Моя дружина говорить, що мені не слід бути адвокатом, але коли я маю двох чудових людей і було б чудово, якби вони побралися, я такий щасливий, що говорю надто багато. — Він невесело усміхнувся. — Тому Зальцман і бідняк.

Гнів Лео пройшов.

— Гаразд, Зальцмане. Боюся, на цьому й закінчимо.

Агент прикипів до нього голодними очима.

— Ви більше не бажаєте мати наречену?

— Бажаю, — відказав Лео, — але я вирішив шукати її іншим способом. Мене більше не цікавить організований шлюб. Щиро кажучи, я зараз визнаю необхідність дошлюбного кохання. Отже, я бажаю покохати ту, з якою одружуюся.

— Покохати? — запитав вражений Зальцман і за хвилину додав: — Це для нас кохання — наше життя, а не для жінок. У гетто вони...

— Знаю, знаю, — сказав Лео. — Я часто про це думав. Кохання, говорив я собі, має бути скоріше побічним продуктом життя й обожнювання, ніж власного кінця. Все ж, для себе я знаходжу, що необхідно визначити рівень моєї потреби й досягти його.

Зальцман стенив плечима, але відповів:

— Послухайте, раббі, якщо ви бажаєте кохання, я можу знайти його для вас. Я маю таких красивих клієнтів, що ви закохаєтеся в них з першого погляду.

— Боюся, ви не розумієте, — невесело усміхнувся Лео.

Але Зальцман квапливо відкрив свій портфель і дістав звідти конверт із манільського обгорткового паперу.

— Фотокартки, — сказав він, швидко кладучи конверт на стіл.

Лео гукав услід Зальцману, щоб забрав фотокартки, але того мов вітром здуло.

Наступив березень. Життя Лео знову повернулося до свого усталеного ритму. Хоча він відчував себе ще не зовсім добре, бракувало сил, але складав плани життя з активнішим спілкуванням. Звичайно, будуть і втрати, але він умів зрізувати кути, а коли кутів не залишалося, робити кола круглішими. Фотокартки Зальцмана, збираючи пил, залишалися лежати на столі. Іноді Лео, працюючи чи сидючи за чашкою чаю, позирав на конверт, але ніколи його не відкривав.

Минали дні. Про активне життя з присутністю в ньому представниць протилежної статі сказати було нічого — у його становищі це було важко. Одного ранку Лео піднявся східцями до своєї кімнати, підійшов до вікна і став дивитися на місто. Погода була чудова, але настрої у нього був кепський. Якийсь час він дивився на людей, що кудись поспішали, а потім, з важким серцем, роззирнувся по своїй маленькій кімнаті. На столі лежав конверт. Лео раптом рішуче відкрив його і з півгодини стояв, з хвилюванням розглядаючи залишені Зальцманом фотокартки жінок. Нарешті, важко зітхнувши, відклав їх. На фотокартках було шість, по-різному привабливих жінок, але, коли дивитися на них довго, всі вони ставали Лілією Гіршорн: всі минули кращу пору, всі, за яскравою усмішкою, — голодні, всі — не ті, ким були насправді. Життя, незважаючи на їхні шалені спроби здаватися молодими, минало, а вони, на фотокартках, залишалися в портфелі, що смердів рибю. Трохи згодом, коли Лео хотів покласти фотокартки назад до пакета, він побачив у ньому ще одну, ментальну фотку за двадцять п'ять центів. Хвилину він пильно дивився на неї й скрикнув.

Лео не міг відразу сказати, чим її обличчя так глибоко схвилювало його. Він відчув подих юності, весняних квітів, і в той же час у нього склалося враження, що життя вже витиснуло її до кінця. Про це говорили її очі — на диво знайомі, хоча й зовсім чужі. Здавалося, він зустрічав її раніше, але, як не намагався, згадати напевно не міг, хоча подумав, що міг би, мабуть, назвати її ім'я, ніби бачив його написаним її власною рукою. Але цього не могло бути, він би запам'ятав її. Він не сказав би, що вона дуже вродлива, хоча її обличчя було досить привабливим — у ній було щось, що зворушило його. Звичайні риси обличчя. Деякі з жінок на фотокартках — навіть вродливіші, але вона запала йому в серце. Вона жила, бажала жити, більше, ніж просто бажала, а, можливо, жалкуючи, що так жила, так глибоко страждала. Це було видно з того, як сяяли й випромінювали світло її глибокі очі, подаючи велику надію. Такою вона була і вона йому була потрібна. У нього розболілася голова, боліли від напруження очі. Затим його охопив страх і відчуття якогось лиха. Він почав тремтіти.

Щоб заспокоїтися, Лео заварив у горнятку чай і сьорбав його без цукру. Він пив чай і з хвилюванням вивчав обличчя дівчини. Воно було гарне — гарне для Лео Фінкеля. Тільки вона могла зрозуміти його і допомогти йому знайти все, що він шукав. Вона могла, можливо, покохати його. Як могло статися, що її фотокартка була серед викинутих Зальцманом до барила, він знати не міг, але знав, що мусить негайно знайти її.

Лео кинувся східцями вниз, схопив телефонну книгу району Бронкс, щоб знайти домашню адресу Зальцмана. Ні Зальцмана, ні його контори в книзі не було. Не було його і в телефонній книзі району Манхеттен. Лео згадав, що, коли прочитав у «Форварді» рекламне оголошення Зальцмана, він записав адресу на клаптику паперу. Він кинувся назад, до своєї кімнати, й став ритися у паперах. Марно. Це було жахливо. Йому був потрібен шлюбний агент, а він не міг його знайти. На щастя, Лео здогадався заглянути до гаманця. Там була картка з адресою та ім'ям агента у Бронксі. Номера телефону не було. Лео згадав, що він спочатку звернувся до Зальцмана листом. Він надів поверх ярмулки капелюх, пальто й поспішив до станції метро. Всю дорогу до дальнього кінця Бронксу Лео сидів як на голках. Кілька разів йому хотілося дістати

фотокартку й переконатися, чи обличчя дівчини таке, яким він його запам'ятав, але він стримався і був задоволений тим, що фотокартка так близько — у внутрішній кишені пальта. Коли поїзд прибув на станцію, Лео вже стояв біля дверей. Він швидко вибіг і скоро знайшов указану Зальцманом вулицю.

Потрібний йому будинок був ближче ніж за квартал від станції метро, але це не було приміщення контори, навіть не верхній поверх, не магазин, у якому можна було найняти площу під контору. Це був дуже старий багатоквартирний будинок, де квартири здавалися. Лео знайшов прізвище Зальцмана, написане олівцем на брудній бирці під дзвінком, і піднявся трьома темними сходовими маршами до його квартири. Він постукав. Йому відчинила худа астматична сива жінка у войлочних капцях.

— Що? — байдужим голосом запитала жінка. Вона байдуже слухала, що він говорив. Лео міг присягтися, що бачив її раніше, але розумів, що це ілюзія.

— Зальцман. Пиня Зальцман, шлюбний агент, тут живе? — нетерпляче запитував Лео.

— Звичайно, — після довгої хвилини мовчання відповіла вона.

— Він дома? — знову запитав він збентежено.

— Нема, — її рот залишався відкритим, але вона більше нічого не сказала.

— Маю до нього нагальну справу. Ви можете сказати, де його контора?

— У повітрі. — Вона показала вгору.

— Ви хочете сказати, що в нього немає контори? — запитав Лео.

— У його шкарпетках.

Він глянув усередину квартири. Велика похмура кімната, до якої не попадало сонячне світло, поділена напіввідкритою занавіскою, за якою стояло прогнуте металеве ліжко. У ближчій половині кімнати стояли розхитані стільці, старе бюро, стіл з трьома ніжками, полиці з посудом та кухонними речами. Але не було ні Зальцмана, ні ознак його магічного барилка, що, певно, також існувало лише в його уяві. Від запаху смаженої риби у Лео підломлювалися ноги.

— Де він? — наполягав він. — Я мушу бачити вашого чоловіка.

— А хто це знає? — відказала вона. — Він завжди кудись біжить. Ідіть додому, він вас знайде.

— Скажіть йому: був Лео Фінкель.

Вона не дала знаку, що розчула.

Лео, пригнічений, пішов східцями вниз.

Проте, коли він приїхав додому, біля дверей його квартири стояв, чекаючи на нього, захеканий Зальцман. Лео був вражений і задоволений.

— Як ви тут опинилися раніше за мене?

— Я біг.

— Заходьте.

Вони увійшли. Лео приготував чай і, для Зальцмана, бутерброд із сардини. Коли вони сіли пити, він дістав із-за спини пакет з фотокартками й дав його шлюбному агенту.

Зальцман поставив склянку й запитав:

— Ви знайшли когось, хто вам сподобався?

— Не серед цих.

Шлюбний агент відвернувся.

— Ось та, хто мені потрібен, — простягнув Лео фотокартку.

Зальцман насадив окуляри, тремтячою рукою взяв фотокартку, зблід і застогнав.

— Що сталося? — вигукнув Лео.

— Вибачте мені. Ця фотокартка попала туди випадково.

Вона не для вас.

Зальцман сунув пакет до портфеля, маленьку фотокартку — до кишені й кинувся східцями вниз.

Лео, на мить розгубившись, догнав його у вестибюлі й загнав у куток. Власниця будинку істерично закричала, але вони як не чули.

— Поверніть фотокартку, Зальцмане!

— Ні, — біль у його очах був жадливий.

— Скажіть мені, хто вона.

— Я не можу вам цього сказати. Вибачте.

Він спробував піти, але Лео, не пам'ятаючи себе, схопив агента за його тісне пальто й сильно труснув.

— Будь ласка, — зітхнувши, попросив Зальцман. — Будь ласка.

Лео стало соромно, і він відпустив його.

— Скажіть мені, хто вона, — просив він. — Для мене це дуже важливо.

— Вона не для вас. Вона дика, безсоромна. Вона не наречена для рабина.

— Що ви маєте на увазі, дика?
— Як тварина. Як собака. Бути бідною для неї — гріх. А тому для мене вона зараз мертва.
— Ради Бога, як вас розуміти,
— Я не можу познайомити її з вами, — вигукнув Зальцман.
— Чому ви так хвилюєтеся?
— Він питає чому, — сказав Зальцман, розплакавшись. — Це моя дитина, моя Стела, вона мусить горіти в пеклі.

У ліжку, заховавшись під ковдрою, Лео думав про своє життя, але не міг викинути її з голови навіть уві сні. Прокидаючись, він бив себе в груди, молився, але його молитви залишалися без відповіді. Минали дні. Він страждав і боровся із своїми почуттями. Лякаючись успіху, він уникав його. Тоді він вирішив повернути її до доброти, а себе до Бога. Ця думка схвилювала його й водночас викликала відразу.

Він, можливо, не знав, що вже прийняв остаточне рішення, поки не побачив Зальцмана у кафетерії на Бродвеї. Той сидів один за столиком у глибині залу й обсмоктував риб'ячі кістки. Шлюбний агент був майже прозорий і мав змучений вигляд.

Зальцман спочатку не пізнав Лео. Той відпустив гостру бороду, його очі світилися мудрістю.

— Зальцмане, — сказав Лео, — кохання нарешті прийшло до мого серця.

— Хто може покохати з фотокартки? — засміявся шлюбний агент.

— Це цілком можливо.

— Якщо ви можете покохати її, ви можете покохати будь-кого. Дозвольте мені показати вам фотокартки нових клієнтів. Вони щойно їх мені прислали. Одна з них — лялечка.

Мал. Віктора Хмеля

— Мені потрібна лише вона, — прогудів Лео.

— Не будьте дурнем, докторе. Викиньте її з голови.

— Pozнайомте мене з нею, Зальцмане, — шанобливо попросив Лео. — Можливо, я зможу бути вам корисним.

Зальцман перестав їсти, і Лео, хвилюючись, зрозумів, що той згоден. Тим часом, коли він залишив кафетерій, у нього виникла підозра, що Зальцман усе це спланував.

Лео одержав листа. В листі було сказано, на якому розі вона на нього чекатиме. Був весняний вечір. Вона чекала на нього під вуличним ліхтарем. Лео прийшов з букетиком фіалок і троянд. Стела стояла біля ліхтарного стовпа, палила. Як він чомусь і уявляв, на ній були білі з червоним черевики, хоча іноді він уявляв червоним її одяг і лише черевики білими. Вона чекала хвилюючись, боязко. Він на відстані бачив абсолютну невинність у її схожих на батькові очах. Він бачив у ній свій власний порятунок. У повітрі чулися звуки скрипки, оберталися засвічені свічки. Лео, витягнувши вперед руку з квітами, кинувся до неї.

За рогом, притулившись до стіни, молився Зальцман.

Перекладено за виданням:
American Short Masterpieces Laurel. New York, 1989.

Зміст

ВІД УПОРЯДНИКА.....	3
<i>Станіслав МАРИНЧИК</i> ІЧНЯНСЬКИЙ ОДЕСИТ	5
<i>Дмитро ШУПТА,</i> <i>заслужений працівник культури України</i> «НАЙКРАЩЕ З ТОГО ВСЬОГО, ЩО ДОТЕПЕР ЗРОБЛЕНО В ЦЬОМУ ДІЛІ...»	11
<i>Дмитро ПАВЛИЧКО</i> ДВА КОЛЬОРИ.....	14
<i>Dmytro PAVLYCHKO</i> TWO COLOURS	15
ТВОРЧА СПАДЩИНА А.І. ЄВСИ.....	16
ПЕРЕКЛАДИ А.І. ЄВСИ З АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ НА УКРАЇНСЬКУ	16
ОКРЕМІ ВИДАННЯ	16
ПУБЛІКАЦІЇ У ЗБІРНИКАХ, ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ	17
ПЕРЕКЛАДИ А.І. ЄВСИ З УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ НА АНГЛІЙСЬКУ	22
ОКРЕМІ ПУБЛІКАЦІЇ А.І. ЄВСИ	24

ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ	25
ДОВІДКОВІ, БІОГРАФІЧНІ ТА БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ	25
ЮВІЛЕЙНІ МАТЕРІАЛИ АНДРІЙ ЄВСА: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ДОРОБОК	27
РЕЦЕНЗІЇ НА КНИЖКИ, ПЕРЕКЛАДЕНІ А.І. ЄВСОЮ	28
НАГОРОДИ ТА ВІДЗНАКИ	30
ЛІТЕРАТУРНІ ПРЕМІЇ	30
ПЕРЕМОГИ У КОНКУРСАХ	31
СПІВПРАЦЯ З ОДЕСЬКИМИ ПЕРІОДИЧНИМИ ВИДАННЯМИ	31
ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ	32
ОБКЛАДИНКИ КНИЖОК, ПЕРЕКЛАДЕНИХ АНДРІЄМ ЄВСОЮ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	35
ОБКЛАДИНКИ КНИЖОК, ПЕРЕКЛАДЕНИХ АНДРІЄМ ЄВСОЮ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ	39
ПРО АВТОРІВ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ, ПЕРЕКЛАДЕНИХ А.І. ЄВСОЮ	41

ПОКАЖЧИКИ	57
ПОКАЖЧИК ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ	57
ПОКАЖЧИК ІМЕН	58
СВІТЛИНИ З ОСОБИСТОГО АРХІВУ	60
З ТВОРЧОГО ДОРОБКУ ПЕРЕКЛАДАЧА	71
<i>Андрій ЄВСА</i> СЛОВО ПРО ПОБРАТИМА.....	71
<i>Рей БРЕДБЕРІ</i> УСМІШКА	74
<i>Вільям МАРЧ</i> БІЛЛОВІ ОЧІ.....	80
<i>Стівен ЛІКОК</i> ЛЮДИНА В АЗБЕСТІ: ПРООБРАЗ МАЙБУТНЬОГО	87
<i>Бернард МАЛАМУД</i> ЧАРОДІЙНЕ БАРИЛО	99

Наукове видання

**ЄВСА
АНДРІЙ ІВАНОВИЧ**

Біобібліографічний покажчик

**Упорядник
О.В. Лянсберг**

Технічний редактор
І. М. Свістунова

Видання підготував до оприлюднення редакційний відділ
Одеської національної наукової бібліотеки
65001, Одеса-01, вул. Пастера, 13

Підписано до оприлюднення
30.06.2026
Обл.-вид. арк. 5,0